

יד מהרש"א
מסכת בבא בתרא
פרק חזקת הבתים
חלק ב'
מה. עד ס:

מפתח

דף מה- מו.	5
תד"ה אבל מסר תד"ה אי הכי ותד"ה המפקיד ותד"ה אי דאיכא עדים	5
תד"ה נתנה לו	9
תד"ה אי דאיכא עדים	10
דף מו.	10
תד"ה שפיר קאמר	10
דף מו:	10
רשב"ם ד"ה לוקח ראשון ותד"ה לוקח ראשון	10
דף מז.	13
רשב"ם ד"ה לישנא אחרינא ותד"ה פעמים	13
תד"ה ירד מאומנתו	15
דף מז:	16
תד"ה מגורשת	16
תד"ה אבל בשטר	16
דף מה.	17
תד"ה יקריב אותו	17
תוספות ד"ה אלא סברא	17
תד"ה גט מעושה	18
תוספות בא"ד דישראל	18
תד"ה אמר רבא	19
דף מח:	20
תד"ה אמר רב נחמן	20
דף מט.	21
תד"ה מר בר רב אשי	21
תד"ה וכדרב כהנא	21
דף מט:	23
תוספות בא"ד וא"ת רב דפסיק	23
תד"ה יכולה אשה שתאמר	24
דף נ.	25
תד"ה אילימא	25
תד"ה קסבר קנין הגוף	27
דף נ:	28
תד"ה ר' אלעזר אומר	28
דף נא.	28
סוגיא דלגלויי זוזי חלק א' – רשב"ם ד"ה שמעת כו'	28
סוגיא דלגלויי זוזי חלק ב' – תד"ה למה כתב	29
דף נא:	30
סוגיא דלגלויי זוזי חלק ג' – תד"ה ר"ת ובא"ד אפילו	30
דף נב.	33
תד"ה קבל מן הקטן	33
תד"ה ומודה לי אבא ורשב"ם ד"ה ראי' בעדים	33
דף נב:	36
תד"ה דברים העשוין להשאיל ולהשכיר	36
תד"ה נעל וגדר בדף נב: ודף נג.	37
רשב"ם ד"ה ראי' בעדים	38

דף נג.	39
תוספות בא"ד אבל קשה	39
תד"ה נעל וגדר	39
רשב"ם ד"ה ומה מכר	39
רשב"ם ד"ה והשתא קעיילי	39
דף נג:	41
רשב"ם ד"ה מהו	41
תד"ה המציע	42
דף נד	42
תד"ה אדעתא	42
תד"ה מוליא	42
דף נד:	42
רשב"ם ד"ה כדאזיל תיירא	42
תד"ה וישראל	43
דף נה:	45
תד"ה דרך היחיד בא"ד לא ליתני	45
תד"ה ר' אליעזר מטהר	46
דף נו.	50
רשב"ם ד"ה ואזדא רבא לטעמי'	50
רשב"ם ד"ה וקבעי גמרא	50
תד"ה אבל פיסלא לא	51
תד"ה הר שער	51
רשב"ם ד"ה משלמין לו	51
דף נו:	52
תד"ה הרי אלו ג' עדיות	52
תד"ה אלא מעתה	53
דף נז:	55
גמרא ואי בעית אימא	55
תד"ה בשותפין	55
דף נח.	57
תד"ה מצוין	57
דף נח:	58
תוספות ד"ה אנבג	58
תוספות ד"ה מרזב	58
דף נט.	58
תוספות ד"ה החוט	58
תוספות ד"ה למטה	58
תד"ה עד טפח	58
תוספות בא"ד והא דמפליג	58
דף נט:	60
תד"ה ואפילו	60
תד"ה מאי איריא ובא"ד ונראה לו	60
דף ס.	62
רשב"ם ד"ה מאי עלי'	62
תד"ה ראויין הללו	63
דף ס:	63

דף מה.ה- מו.

תד"ה אבל מסר תד"ה אי הכי ותד"ה המפקיד ותד"ה אי דאיכא עדים

[דף מה עמוד א] תוס' בד"ה אבל מסר כו' להד"מ שבא לידו בתורת אומנות אלא בתורת מכר א"נ כו' עכ"ל פי' מתוך שיכול לומר שלא בא מעיקרא לידו בתורת אומנות אלא שהוא מכר לו מתחלה א"נ אתה כו' מהימן נמי למימר שבא לידו בתורת אומנות ואה"כ מכרו לו וק"ל:

בא"ד כדפריך (לקמן) [לעיל מיניה] אי דאיכא כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה א"ה כו' ומיהו קשה דלשון א"ה אפי' כו' אלא משמע א"ה דשלא כו' בעדים נמי לית ליה מגו כו' עכ"ל ור"ל דקשה דאינו כן דהא לאביי בעדים ולא ראה אית ליה מגו דחזרתיו לך כשיטת רשב"ם ועיין בזה בחידושי הרמב"ן דמשום קושיא זו דחק לקיים שיטת הרי"ף בזה וקרוב לזה שיטת ר"ת ע"ש וק"ל:

[דף מה עמוד ב] בד"ה המפקיד כו' ה"מ אביי למפרך ליה א"ה בעדים נמי ליהמניה במגו דאי בעי אמר נאנסו אלא דלא אסיק אדעתיה כו' עכ"ל מיהו לפי מה שכתבו התוס' לקמן דהא דפריך ליה אביי נמי מראה עבדו כו' אף על גב דאיכא תנא דאית ליה המלוה בעדים דצריך לפורעו בעדים סמך עצמו דמודה בפקדון משום דאיכא מגו דנאנסו א"כ אכתי קשה בפשיטות ה"ל למפרך ואכתי דליהמניה במגו דאי בעי אמר נאנסו ודו"ק:

בד"ה אי דאיכא כו' ה"ל למיתני ראוהו בידו אף על פי שהטלית כו' עכ"ל ויש ליישב דלרבנותא נקט נתנה לו אף על פי שיכול לומר לא שכרתיך מעולם הכא נשבע ונוטל כמ"ש התוס' לקמן הך מלתא לא הוה שמעינן מראוהו בידו דלא שייך לומר לא שכרתיך כיון שהוא ביד האומן ותקנו וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) משנה

(i) אומן אינו נאמן לומר לקוח הוא בידי

(2) הקדמה ב'

(א) רבה לפני דהדר בי' – "המפקיד אצל חבירו בעדים צריך להחזירו בעדים"

(ב) רבה לאחר דהדר בי' ואביי – "המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזירו בעדים"

(3) הקדמה ג'

(א) מחזיק אינו נאמן לומר לקחתיו בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר

4) הקדמה ד'

א) רבה – כלי אומן אין להן דין דברים העשויין להשאיל ולהשכיר

ב) אביי – כלי אומן יש להן דין דברים העשויין להשאיל ולהשכיר

5) הקדמה ה' – שיטות אביי ורבה לגבי נאמנות אומן למימר "לקוח הוא בידו"

		לכתחלה מסרו לאומן בעדים		לכתחלה מסרו לאומן שלא בעדים	
		1	2	3	4
	אומן טוען לקוח הוא בידי	ועכשיו ראוהו עדים בידו דאומן	ועכשיו לא ראוהו עדים בידו דאומן	ועכשיו ראוהו עדים בידו דאומן	ועכשיו לא ראוהו עדים בידו דאומן
1	רבה מקמי דהדר ב' בעוד דקסבר דהמפקיד אצל חברו בעדים צריך להחזירו בעדים ואשר אית ל' דכלי אומן אין דומין לדברים העשויין להשאיל ולהשכיר	אינו נאמן דליכא מיגו דהחזרתי (דהרי ראוהו עכשיו בידו ועוד דצריך להחזירו בעדים) או להד"ם (דהרי מסרו בעדים ועוד דראוהו עכשיו בידו) או אחר מסרו לי או אחר נתתו לי במכר (דהרי איכא עדים דמסרו לו באומנות) והקשו תוספות דליהמני' במיגו דאי בעי אמר נאנסו דהרי לא ראוהו בידו עכשיו	אינו נאמן דליכא מיגו דהחזרתי (דהרי צריך להחזירו בעדים) וליכא מיגו להד"ם (דראו עדים מסירתו) או אחר מסרו לי או אחר נתתו לי במכר (דהרי איכא עדים דמסרו לו באומנות) והקשו תוספות דליהמני' במיגו דאי בעי אמר נאנסו דהרי לא ראוהו בידו עכשיו	נאמן מיגו דאמר אתה מכרתו לאחר והוא מסרו לי (אחר מסרו לי) או אתה מסרתו לי במכר דלא דמי לדברים העשויין להשאיל ולהשכיר (ע' תוס' ומהרש"א ד"ה אבל דבגמ' לא דייקי והאי מיגו דאתה מסרתו לי במכר או אחר מסרו לי קראו רבה "להד"ם")	נאמן מיגו להד"ם או החזרתי או אחר נתתו לי במכר
2	אביי דלית ל' דהמפקיד אצל חברו בעדים צריך להחזירו בעדים וגם אית ל' דכלי אומן דומין לדברים העשויין להשאיל ולהשכיר	אינו נאמן כטעמ' דרבה לעיל	נאמן מיגו דהחזרתי דאין צריך להחזירו בעדים	נאמן מיגו דא"א לומר אחר מסרו לי או אתה מכרתו לי דדמי לדברים העשויין להשאיל ולהשכיר וליכא מיגו דהחזרתי או להד"ם (דהרי ראוהו עכשיו בידו) וגם מיגו דנאנסו אין כאן	נאמן מיגו להד"ם או החזרתי או אחר נתתו לי במכר
3	רבה בתר דהדר ב' וסבר דאינו צריך להחזירו בעדים אבל אכתי אית ל' דכלי אומן אין דומין לדברים העשויין להשאיל ולהשכיר	אינו נאמן כטעמ' דאביי לעיל	נאמן מיגו דהחזרתי דאין צריך להחזירו בעדים	נאמן מיגו דאמר אחר מסרו לי או אתה נתתו לי במכר דלא דמי לדברים העשויין להשאיל ולהשכיר	נאמן מיגו להד"ם או החזרתי או אחר נתתו לי במכר

6) גמרא כמבואר בתוספות ומהרש"א

א) רבה

- (i) אומן נאמן בשורה 1 טור 3 – דהיינו באופן דמסר לו שלא בעדים ועדים ראוהו עכשיו – מכח מיגו דמסוכם בטבלא
- (ב) קושיית אביי
- (i) "אי הכי אפילו בעדים נמי"
- (ii) כלומר
- (1) אני אביי קסבר
- (א) דאומן אינו מהימן בכל אופן דראוהו עדים דהיינו בשורה 2 טור 1 וטור 3
- (ב) ואשר – מכח מיגו דאי בעי אמר החזרתיו – מהימן בכל אופן דלא ראוהו עדים דהיינו בשורה 2 טור 2 (אף על גב דאיכא עדי מסירה) וטור 4
- (iii) ברם לרבה קשה מאי טעמא דאומן לא מהימן באופן דלא ראוהו עדים באופן שורה 1 טור 2 במיגו דאי בעי אמר החזרתיו
- (ג) תירוץ דרבה לפני דהדר בי'
- (i) סבירא לי דהמפקיד אצל חברו בעדים צריך להחזירו בעדים
- (7) תוספות ד"ה אי הכי כמבואר במהרש"א
- (א) קשיא
- (i) לישנא "דאי הכי" משמע דהכי קאמר אביי
- (1) בשלמא אנא אית לי דבשום אופן אין אומן נאמן במיגו
- (2) ברם
- (א) כיון דאת רבה אית לך דאומן נאמן במיגו בשורה 1 טור 3 בדליכא עדי מסירה ואיכא עדים דראוהו
- (ב) מסתבר דלהימנ' נמי במיגו בשורה 1 טור 2 בדאיכא עדי מסירה וליכא עדים דראוהו
- (ii) ותיקשי דהרי קבענו אשר אף אביי אזל בתר מיגו בשורה 2 טור 4
- (8) מהרש"א
- (א) מכח קושיא זו אזלי רבינו תם ורמב"ן במהלך אחרת בסוגיא דידן
- (9) תוספות ד"ה המפקיד בעמוד ב'
- (א) קשיא
- (i) קבענו דרבה לפני דהדר בי' קסבר דאומן אינו נאמן בשורה 1 טור 2 – בדאיכא עדי מסירה וליכא עדי ראה – כיון דהמפקיד אצל חברו בעדים צריך להחזירו בעדים
- (ii) ברם אכתי קשה אמאי אינו נאמן במיגו דאי בעי אמר נאנסו
- (ב) תירוץ
- (i) בשלב זה דסוגיין אכתי לא סליק אדעתין מיגו דנאנסו
- (ii) ולאחר דהדר בי' רבה לא מעלה ולא מוריד מיגו זה כיון דעל כל פנים נאמן כמבואר בשורה 3 טור 2
- (10) מהרש"א ד"ה המפקיד

(א) קשיא

(i) הי לך הוכחה אשר בשלב זה דסוגיין כבר אסיק אדעתין מיגו דנאנסו

(1) המשך דגמרא

(א) קושיית אביי לרבה

(i) בברייתא קתני דהמפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים

(2) תוספות בסוף ד"ה המפקיד

(א) קשיא

(i) הוי לי' לרבה לשנויי דסומך על ברייתא אחרת דאית לה אשר המפקיד אצל חבירו

בעדים אין צריך להחזירו בעדים

(ב) תירוך

(i) לא מצי רבה לתרץ ככה דיכול להיות אשר ההיא ברייתא אחרת סומכת על מיגו

דאי בעי אמר נאנסו

(11) המשך דגמרא

(א) הקדמה א' לקושיא דגמרא לאביי

(i) ברייתא

(1) בגוונא דבעל הבית שנתן טליתו לאומן ואומן טוען דנתרצו אשר בעל הבית ישלם תרי דינרי

ובעל הבית טוען דנתרצו שלא ישלם אלא דינר אחד

(2) דנין כבטבלא זו

אומן מהימן במיגו דאי בעי אמר לקחתיו ועל בעל הבית להביא רא'י		כל זמן שטלית ביד אומן
אומן מהימן ונשבע ונוטל כמו שכיר	בזמנו	נתנו לו לבעל הבית
בעל הבית מהימן ועל אומן להביא רא'י	עבר זמנו	נתנו לו לבעל הבית

(ב) הקדמה ב'

(i) הא דקתני דכל זמן שטלית ביד אומן נאמן דנתרצו לב' דינרי במיגו דאי בעי אמר לקחתיו –

באיזו אופן משתעי

(1) לא יתכן דמדובר בדאיכא עדי מסירה דאם כן ודאי ידעו עדים לכמה דינרי נתרצו

(2) ברם מסתבר דאיכא עדים דראוהו לטלית שהוא ביד אומן

(ii) קשיא לאביי

(1) הרי ס"ל בשורה 2 טור 3 אשר אומן אינו נאמן למימר לקחתיו בדאיכא עדים דראוהו אפילו

באופן דליכא עדי מסירה

(iii) תירוך

(1) אכן מדובר בדליכא עדים דראוהו ולכן אית לי' מיגו דאי בעי טעין להד"ם או החזרתיו או

נאנסו כמבואר בשורה 2 טור 4

1	הוספה דלא מיתני בברייתא	כל זמן שטלית ביד אומן ואיכא עדים דראוהו בידו	אין אומן מהימן לפי שיטת אביי בשורה 2 טור 3
2		כל זמן שטלית ביד אומן וליא עדים דראוהו בידו	אומן מהימן במיגו לאביי בשורה 2 טור 4
3		נתנו לו לבעל הבית	אומן מהימן ונשבע ונוטל כמו שכיר
4		נתנו לו לבעל הבית	בעל הבית מהימן ועל אומן להביא רא'י

(12) תוספות

(א) קשיא

(i) השתא דקבענו כשורה 1 דאלו איכא עדים דראוהו אין אומן נאמן במיגו למימר דנתרצו על ב' דינרי

(ii) תיקשי

(1) דאמאי איצטריך לברייתא למיתני בשורה 4 דבעל הבית זוכה דיקא בנתנו לבעל הבית ועבר זמנו

(2) ולא קתני דין דשורה 1 דבעל הבית זוכה אפילו בעודנו ביד אומן ואיכא עדים דראוהו

(13) מהרש"א

(א) תירוץ לקושיית תוספות

(i) איצטריך לברייתא למיתני גווני דנתנו לבעל הבית למילף בשורה 3 דמיהת תוך זמנו אומן נשבע ונוטל ואין בעל הבית מהימן במיגו דאי בעי אמר לא שכרתיך מעולם

(ii) עיין בתוספות ד"ה אלא לאו בדף מו. לטעמא דאין בעל הבית נאמן במיגו זה

(ב) המשך מהרש"א

(i) שים לב

(1) דבשורה 1 היכא דאיכא עדים דראוהו ביד אומן

(א) היינו טעמא לאביי דבעל הבית זוכה כמסוכם בטבלא דלעיל בשורה 2 טור ג'

(ב) דליכא למימר דזוכה מטעם מיגו דאי בעי אמר לא שכרתיך דפשיטא דלא מצי טעין ככה בעוד שהדבר ביד אומן לתקן

(2) ולכן איצטריך למיתני אופן דשורה 3 למילף דליכא מיגו דלא שכרתיך אפילו כשהוא ביד בעל הבית

תד"ה נתנה לו

בד"ה נתנה לו כו' דלא עבר בבל תלין דמ"מ חזקה דאין שכיר משהה שכרו ליכא כו' עכ"ל ואנן תרתי חזקות בעינן דמשום חזקה דאין בעל הבית עובר בבל תלין לחוד לא אמרינן הכי משום דאיכא חזקה כנגדה דחזקה דאין השכיר עובר בבל תגזול כדאיתא התם בפ' המקבל וק"ל:

תד"ה אי דאיכא עדים

עיין בד"ה אבל מסר

דף מו.

תד"ה שפיר קאמר

[דף מו עמוד א] בד"ה שפיר קאמר כו' אבל אי הוה טעין לקוח כו' דירא לומר כן הואיל ויש עדים כו' עכ"ל דה"ל כעין מגו דהעזה ועיין בהגהת אשר"י וק"ל:

דף מו:

רשב"ם ד"ה לוקח ראשון ותד"ה לוקח ראשון

[דף מו עמוד ב] בפרשב"ם בד"ה לוקח ראשון כו' ודוקא לוקח ראשון אינו מעיד ללוקח שני היכא דלית ליה ארעא אחריתא אבל לוקח שני כו' אבל אם מכר לו באחריות כו' עכ"ל כצ"ל ומיהו לעיל בלוקח ראשון מעיד ללוקח שני כו' לא בעי לפרושי דמכר לראשון באחריות וחייש שמא יערערו אקרקע שלו דגזולה היא ויוציאה הנגזל ממנו ולא יהיה לו מה לגבות וכפי' התוספות דאי הוה מיירי באחריות ה"ל למיתני נמי בכה"ג לוקח שני מעיד ללוקח ראשון כו' ולפי' התוס' קשה ודו"ק:

תוס' בד"ה לוקח ראשון כו' ואם תאמר ומלוה וערב כו' כדחיישינן לחד נגזל גבי לוקח כו' עכ"ל אבל לפרשב"ם לא קשיא להו אמאי לא חיישי במלוה וערב לחד ב"ח כדחיישינן לחד ב"ח גבי לוקח דיש לחלק דבערב ומלוה לא חייש כולי האי דשמא יפרע לו הלוה בזמנו במעות וא"ת לא יפרע לו במעות בזמנו שמא לא יהיה לו ב"ח ויהיה לו ממה לגבות משא"כ בלוקח ראשון דאיכא חדא חששא דשמא יהיה לו ב"ח אף על גב דבלוקח נמי איכא למימר דשמא יפרע לו במעות ולא יפסיד כלום מ"מ הלוקח חפץ בקרקע ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) עובדא

(i) ראובן מכר שדה א' ללוקח ראשון (לוי) ושדה ב' ללוקח שני (יהודה)

(ב) דין א'

(i) אלו אית לי' לראובן בני חרי גובה בעל חוב דראובן מן בני חרי

(ii) אלו לית לראובן בני חרי גובה בעל חוב דראובן מן שדה ב' דיהודה ולאחר כך מן שדה א' דלוי

(ג) דין ב'

- (i) אלו שדה א' היתה גזולה מצי נגזל למיגבי דיקא מן לוי ולא מן יהודה
- (ii) ואלו קנה לוי לשדה א' באחריות חוזר לוי על בני חרי דראובן ולאחר כך על שדה ב' דיהודה
- (2) ברייתא
- (א) לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית לי' ארעא אחריתי
- (3) רשב"ם ותוספות מחולקין בביאור דברייתא
- (4) רשב"ם – ביאור דברייתא
- (א) חלק א'
- (i) מדובר באלו מצי לוי להעיד ליהודה נגד מערער שטוען אשר שדה ב' דיהודה גזולה היתה
- (ii) עכשיו
- (1) אלו לא קנה יהודה מן ראובן אלא שדה ב' אז לוי לא מצי להעיד דנוגע הוא שיישאר שדה ב' ביד יהודה כדי שאלו יש בעל חוב לראובן יגבה בעל חוב שדה ב' דיהודה ולא שדה א' דלוי
- (2) אבל אלו קנה יהודה מן ראובן אף שדה ג' ולית עכשיו מערער על שדה ג' אין לוי נוגע בעדותו דקסבר אשר אפילו יש בעל חוב לראובן על כל פנים יגבה בעל חוב שדה ג' דיהודה ולא יגבה שדה א' דלוי
- (iii) והיינו דקתני בברייתא
- (1) "לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית לי' [ללוקח שני] ארעא אחריתי"
- (ב) חלק ב'
- (i) שים לב
- (1) דיהודה מצי להעיד ללוי נגד מערער שטוען אשר שדה א' דלוי גזולה היתה
- (2) דיהודה אינו נוגע שיישאר שדה א' ביד לוי דהרי אלו איכא בעל חוב דראובן יגבה שדה ב' דיהודה אפילו אלו נשארה שדה א' ביד לוי
- (ii) עכשיו
- (1) היינו דוקא אלו לא קנה לוי לשדה א' באחריות ולכן לא מצי לוי למיגבי מן יהודה אלו שדה א' דלוי גזולה
- (2) אבל אלו קנה לוי לשדה א' באחריות אלו לית לראובן ארעא אחריתי דמצי לוי למיגבי מהן באחריותו לא מצי יהודה להעיד ללוי דנוגע יהודה שיישאר שדה א' ביד לוי כדי שלא יחזור עליו לוי
- (5) מהרש"א
- (א) שאלה
- (i) אמאי לא קתני נמי בברייתא אשר לוקח שני [יהודה] מעיד ללוקח ראשון [לוי] והוא דאית לי' למוכר [ראובן] ארעא אחריתי
- (ב) תשובה
- (i) בעדות לוי לא איכפת לן אלו קנה לוי שדה א' באחריות דבכל אופן תלוי נגיעתו באלו איכא ארעא אחריתי לבעל חוב דראובן למיגבי מיני'
- (ii) מה שאין כן בעדות יהודה דקבענו דאינו נוגע דיקא באופן דקנה לוי שדה א' שלא באחריות

6) תוספות – ביאור דברייתא

- (א) לוי קנה שדה א' באחריות
(ב) ומדובר באלו מצי לוי להעיד ליהודה נגד מערער [מערער א'] שטוען אשר שדה ב' דיהודה גזולה היתה
(ג) עכשיו
- (i) אלו לא קנה יהודה מן ראובן אלא שדה ב' אז נוגע לוי שישאר שדה ב' ביד יהודה כדי שאלו יבא מערער ב' נגד שדה א' יוכל לוי באחריות דילי' למיגבי מן שדה ב' דיהודה
(ii) אבל אלו קנה יהודה מן ראובן אף שדה ג' ולית עכשיו מערער על שדה ג' אין לוי נוגע בעדותו דקסבר אשר אף אלו יבא מערער ב' על שדה א' שלו על כל פנים יגבה לוי באחריותו מן שדה ג' דיהודה
(iii) והיינו דקתני בברייתא "לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית לי' ארעא אחריתי"

7) בקיצור

- (א) לרשב"ם חיישי לבעל חוב דאכתי לא בא
(ב) לתוספות חיישי למערער ב' דאכתי לא בא
(8) מהרש"א
(א) קשיא

- (i) כיון דלשיטת תוספות – שלא כשיטת רשב"ם – מדובר בברייתא דיקא בגוונא דלוי קנה שדה א' באחריות תיקשי דאמאי לא קתני נמי
(1) לוקח שני [יהודה] שקנה [שדה ב'] באחריות מעיד ללוקח ראשון [לוי] והוא דאית לי'
למוכר [ראובן] ארעא אחריתי
(ii) דהיינו

- (1) אלו ראובן לית לי' בני חרי לא מצי יהודה להעיד נגד מערער על שדה א' דלוי דחרי אלו יטרופ מערער שדה א' דלוי יגבה לוי באחריותו לשדה ב' דיהודה
(2) אבל אלו איכא בני חרי לראובן אין יהודה נוגע דאף אלו יטרופ מערער שדה א' דלוי יגבה לוי באחריותו הני בני חרי דראובן ולא שדה ב' דיהודה

9) המשך ברייתא

- (א) ערב מעיד ללוה [נגד מערער א' שטוען אשר בני חרי א' דלוה גזולה היא] והוא דאית לי' ללוה ארעא אחריתי [בני חרי ב']
(ב) מלוה מעיד ללוה [נגד מערער א' שטוען אשר בני חרי א' דלוה גזולה היא] והוא דאית לי' ללוה ארעא אחריתי [בני חרי ב']

10) המשך תוספות

- (א) קבענו לשיטת תוספות דלוקח ראשון חושש שמא יבא מערער ב' למיגבי מיני'
(ב) קשיא
(i) נימא אשר אף ערב ומלוה נוגעין בעדותן דחוששין שמא יבא מערער ב' למיגבי הני בני חרי ב' דלוה
(ג) תירוצו דתוספות אינה מעניננו

(א) קשיא

(i) אף לשיטת רשב"ם תיקשי כעין קושיית תוספות

(ii) דהיינו

(1) לשיטת רשב"ם אשר לוקח ראשון נוגע דחייש שמא יבא בעל חוב דאכתי לא בא

(2) הכא נמי נימא דמלוה וערב נוגעין דחיישי שמא יבא בעל חוב אחר ויגבה מן בני חרי ב' של לווה

(ב) תירוץ

(i) ערב ומלוה לא חיישי משום דלא יפסידו אלא באופן דלא שכיח אשר לאחר שיטרוף מערער לבני חרי א' דלוה

(1) יבא בעל חוב אחר ויגבה לבני חרי ב' דלוה

(2) ועוד שלא יפרע ראובן חובו למלוה וערב במעות

(ii) מה שאין כן בגוונא דלוקח ראשון

(1) חייש לוי דאלו יגבה מערער שדה ב' דיהודה יפסיד לוי באלו יטרוף בעל חוב לשדה א' דלוי ואפילו אלו לאחר כך יפרע מוכר מעות ללוי

(2) דלוי לוקח הוא ורוצה להחזיק בשדה א' שקנה ולא ניחא לי' במעות

דף מז.

רשב"ם ד"ה לישנא אחרינא ותד"ה פעמים

[דף מז עמוד א] בפרשב"ם בד"ה ל"א כתוב כו' אבל הראשון נראה שאמר רבא כו' עכ"ל דהכי משמע דאמלתא דסליק מיניה קאי דקאמר בבן גזלן אף על גב דאודי לא מהימן כדרב כהנא כו' ועלה קאמר רבא פעמים שאפילו בן גזלן כו' וק"ל:

תוס' בד"ה פעמים שבן כו' והא דאמר לעיל בן בן גזלן בן אומן כו' עכ"ל כ"ה בכל הספרים ישנים בן אומן ודאי דליכא לפרושי אלא בהודעה דלא שייך הכא טוענין ליורש דא"נ הוה טעין הזר זבינתיה אבא אומן ממך לא מהימן כיון דאביו לא היה מהימן אבל עיקר דבריהם אבן בן גזלן דאית לן לפרושי ביה נמי בהודעה דוקא דומיא דבן אומן ור"ל דבין לפי תמיהת ר"י מסברא אגירסא זו אמאי אין לו חזקה הא טוענין ליורש כו' ובין לפי תירוצו משום דמלתא דלא שכיח הוא לא תקשי מבן בן גזלן דקתני בהדיא לעיל דיש לו חזקה דהיינו בהודעה דומיא דבן אומן ואדרבה משם יש להוכיח כתירוץ ר"י דמשמע כו' וכן פי' הרא"ש והיא דבן בן גזלן דיש לו חזקה בהודאה דומיא דבן אומן ע"ש ולאפוקי

**מפרשב"ם שפי' בכך בן גזלן דאתי בטענתיה דאבוה מאבי ירשתי כו' דא"כ לא
הוה דומיא דבן אומן ודו"ק:**

(1) גמרא

(א) ר' יוחנן

(i) אומן אין לו חזקה

(ii) בן אומן יש לו חזקה

(iii) גזלן ובן גזלן אין להן חזקה

(iv) בן בנו של גזלן יש לו חזקה

(ב) רב כהנא

(i) בן אומן יש לו חזקה בדאתי עדים ואמרי בפנינו הודה מערער לאומן

(ii) בן גזלן אין לו חזקה אפילו בדאתי עדים ואמרי בפנינו הודה מערער לגזלן דנקטינן אשר מערער
הודה לגזלן מתוך פחד

(ג) רבא – לפי גרסא א' דרשב"ם

(i) פעמים שאפילו בן גזלן יש לו חזקה כגון דקא אתי בטענתא דאבא דאבוה כלומר בטענה דאבי
הגזלן

(ד) רבא – לפי גרסא ב' דרשב"ם

(i) פעמים שבן בנו של גזלן אין לו חזקה כגון דקא אתי בטענתא דאבא דאבוה כלומר בטענה דגזלן

(2) רשב"ם

(א) גרסא א' וגרסא ב' תרוייהו נכונים מצד הדין

(ב) אבל גרסא ב' עדיפא

(3) מהרש"א

(א) רשב"ם עדיף ל' גרסא ב' מפני דבגמרא מייתי מימרא דרבא תיכף לאחר מימרא דרב כהנא דמשתעי
בבן גזלן

(4) תוספות ד"ה פעמים

(א) קושיית ר"י

(i) למה אין לבן בנו של גזלן חזקה בדאתא בטענתא דאבא דאבוה

(ii) הרי ירש מן אבוה בן הגזלן ונטעון ל' אנן אשר אביו בן הגזלן הי' טוען למערער דמינך זבנתה

(ב) תירוצ' "אי נמי"

(i) לא טענינן ככה ליורש דהוה מילתא דלא שכיחא

(5) המשך ר"י כמבואר במהרש"א ד"ה פעמים

(א) קבענו דר' יוחנן אית ל' אשר בן אומן יש לו חזקה בן בנו של גזלן יש לו חזקה

(i) עכשיו

(1) בן אומן פשיטא דיש לו חזקה

(א) לאו משום דטענינן ל'י אשר אבוה ה'י טוען מינך זבנתה – דהרי טענה זו לא ה'י מהני לאומן שאין לו חזקה

(ב) אלא משום דמדובר בדמייתי עדים דאמרו בפנינו הודה לאבוה האומן

(ב) כמו כן לגבי בן בנו של גזלן

(i) אין נאמנות דיל'י מבוססת על טענינן ל'י טענה דלא שכיח

(ii) אלא מבוססת על הא דמייתי עדים דאמרו בפנינו הודה לאבוה בן הגזלן אשר לגבי' לא חיישנן דהודה מערער מחמת פחד

תד"ה ירד מאומנתו

תוס' בד"ה ירד מאומנתו כו' דומיא דאריס דירד מאריסתו כו' עכ"ל דירד מאריסתו א"א לפרושי אלא שהחזיק בשדה אחר שירד מאריסתו אבל אם החזיק בה בשעה שהיה עדיין אריס אם הוא ירד אח"כ מאריסתו דהיינו שהחזיר השדה לבעלים הרי אינו מוחזק בשדה אבל באומן אפשר לפרש שהחזיק בכלים בשעה שהיה עדיין אומן ולא החזירם לבעלים ועדיין מוחזק בהם אלא שירד מאומנתו שכל מי שיביא לו כלים לתקן אינו מקבלם לתקן שלא רצה לעשות עוד מלאכה זו וק"ל:

(1) ברייתא

(א) ירד מאומנתו ומאריסתו יש לו חזקה

(2) תוספות

(א) "ירד מאומנתו דומיא דאריס דירד מאריסתו"

(3) מהרש"א

(א) הקדמה לביאור תוספות

(i) אומן יורד מאומנתו כשמפסיק מלקבל כלים לתיקון

(ii) אריס יורד מאריסתו כשמחזיר שדה אריסות לבעל השדה

(iii) "ירד מאומנתו" דיש לו חזקה

(1) או דמשמעו דיש לו חזקה אפילו בכלים שקיבל לפני ירידתו ושעכשיו לאחר ירידתו עדיין הן בידו

(2) או דמשמעו דיש לו חזקה דיקא בכלים שקיבל לאחר ירידתו

(iv) מה שאין כן "ירד מאריסתו" דיש לו חזקה

(1) דלא יתכן למימר דמדובר בשדה שהחזיק בה לפני ירידתו ואשר בירידתו החזירה לבעלים דהרי אם כן אינו מחזיק בה עכשיו

(2) ומוכרח דמדובר דיש לו חזקה דיקא בשדה שהחזיק בה אחר ירידתו

(ב) ולכן מילפי תוספות אשר "ירד מאומנתו דומיא דירד מאריסתו" אשר אף ירד מאומנתו דיש לו חזקה משמעו דיש לו חזקה בכלים שקיבל לאחר שירד מאומנתו

דף מז:

תד"ה מגורשת

[דף מז עמוד ב] בד"ה מגורשת כו' וכגון שייחד לה ארעא כו' עכ"ל דבאשתו גמורה אפי' בייחד לה ארעא אחריתא אין לה חזקה כדלקמן ולא ניחא להו הכא כפרשב"ם {משום דתוספות סברי} דגם אם הוא שונא לה מייחד לה ארעא כיון שהוא חייב במזונותיה וק"ל:

(1) הקדמה

(א) בעל חייב במזונות אשתו אבל לא במזונות אשתו מגורשת

(2) ברייתא למסקנא דגמרא

(א) אשה מגורשת ואינה מגורשת מחזיקה בנכסי בעלה אלו אוכלת פירי לשני חזקה אף על גב דבעל חייב במזונותיה

(3) רשב"ם

(א) היינו טעמא דברייתא דבעל אינו מייחד שדה לאשתו מגורשת ואינה מגורשת ולכן יש לה חזקה אלו אכלה פירות משדה של בעל ולא מיחה בעל

(4) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) בקושטא מייחד בעל שדה אפילו למזונות אשתו מגורשת ואינה מגורשת ואכן לית לה חזקה אלא אם כן ייחד לה שדה א' ואכלה פירות משדה ב' שלא ייחד לה

(ב) מה שאין כן אשתו גמורה שאין לה חזקה אפילו ייחד לה שדה א' ואכלה פירות משדה ב' שלא ייחד לה

תד"ה אבל בשטר

בד"ה אבל בשטר כו' בפ"ק דב"מ אחריות לאו ט"ס בשטרי מקח וממכר ורב סבר אחריות ט"ס כו' עכ"ל וההיא דפ' מי שהיה נשוי כשפירשה דלא קבלה אחריות מידי כ"כ התוס' בפ' הניזקין ובפ' הכונס אבל עיקר התירוץ חסר הכא מדבריהם ונראה הכא מדקדוק דבריהם לתרץ דדוקא בשטרי מקח וממכר סבר רב אחריות ט"ס אבל בשטרי מתנה מודה רב דאחריות לאו ט"ס הוא וההיא דמי שהיה נשוי איירי בשטר מתנה כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

(1) ברייתא במסכת גיטין אליבא דרב

(א) לקח מן האיש ואח"כ לקח מן האשה מקחו בטל עד שתכתוב לו שטר

(2) ברייתא במסכת כתובות פרק מי שהי' נשוי

(א) מקחה בטל אפילו כתבה שטר

(3) תוספת במסכת גיטין

(א) הני ברייתות לא סתרי אהדדי

- (i) במסכת כתובות משתעי באשה שפירשה בשטר שאינה מקבלת אחריות
- (ii) במסכת גיטין מדובר בסתם שטר דלדידיל אמרינן דאחריות טעות סופר
- (4) תוספות דידן
- (א) במסכת גיטין מדובר בשטרי מקח וממכר דלדידהו אמר רב דאחריות טעות סופר
- (5) מהרש"א
- (א) קשיא א'
- (i) עיקר חסר מן הספר בתוספות דידן דהשמיטו הא דקאמרי במסכת גיטין אשר בכתובות משתעי באשה שפירשה בשטר שאינה מקבלת אחריות
- (ב) קשיא ב'
- (i) מאי האי דקאמרי תוספות הכא דבמסכת גיטין מדובר בשטרי מקח וממכר
- (ג) תירוגן
- (i) מוכרח אשר תוספות דידן קאמרי – שלא כתוספות במסכת גיטין – אשר מחלקין בין שטרי מקח וממכר דלהן אחריות טעות סופר לשטרי מתנה אשר להן אין אחריות טעות סופר

דף מח.

תד"ה יקריב אותו

[דף מח עמוד א] בד"ה יקריב אותו כו' שור שנגח ד' וה' חייבי כו' עכ"ל כצ"ל:

תוספות ד"ה אלא סברא

בד"ה אלא סברא כו' אמאי איצטריך קרא גבי קרבן למכתב דכופין כו' עכ"ל נראה דאע"ג דמסברא דאגב אונסיה גמר ומקני לא שמעינן אלא דאם כפוחו אבל לא שמעי' דמצוה על הב"ד לכופו אותו י"ל דסמכו עצמן בקושיתם דלשמעינן נמי דמצוה על הב"ד לכופו לא איצטריך דכל מצות עשה נמי כופין כדאמרינן בפרק נערה כו' וכ"ה בתוס' פ"ק דר"ה אבל תירוצם שם קצת בע"א שכתבו דאיצטריך קרא הכא דסד"א דאין כופין כאן לפי שכתוב לרצונו כו' ע"ש בתוס':

- (1) גמרא
- (א) אמר רב הונא תליוהו וזבין זביני' זבינא דאגב אונסיל' גמר ומקנה
- (2) ברייתא
- (א) יקריב אותו לרצונו מילף לגבי קרבן שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני
- (3) תוספות
- (א) קשיא

(i) השתא דאמרת מסברא דאגב אונס גמר ומקנה אמאי איצטריך קרא למילף דמקריבין קרבן למי שמביא אותו בכפיי'

(4) מהרש"א

(א) קשיא על קושיית תוספות

(i) אמאי לא מיישבין דאיצטריך ליקריב אותו למילף דמצוה על ב"ד לכופו

(ב) תירוך

(i) לית לשנויי ככה דלכל מצות עשה נמי כופין

(ג) קשיא

(i) במסכת ר"ה אכן מתרצי תוספות דקרא אתיא למילף דמצוה על ב"ד לכופו

(ii) ואמאי לא מקשי אשר לכל מצות עשה נמי כופין

(ד) תירוך

(i) במסכת ראש השנה סבירא להו תוספות דמדכתיב "לרצונו" הוה אמינא דשאני קרבן דלא כופין אותו ולדכן איצטריך למיכתב "יקריב אותו"

תד"ה גט מעושה

בד"ה גט מעושה כו' וי"מ דהוי פי' דסיפא כיצד בכותי פסול כו' עכ"ל כצ"ל ועיין ברא"ש בפרק המגרש:

תוספות בא"ד דישראל

בא"ד דישראל שעישו כמעשה עובדי כוכבים כשר באומר כו' תני רבי חייא עובדי כוכבים שעישו כמעשה ישראל פסול ואפי' כו' עכ"ל כ"ה בתוספות וברא"ש בשמעתין אבל בירושלמי שלפנינו ובתוספות וברא"ש ובמרדכי פרק המגרש איכא הגירסא בהיפך זה ועיין הפי' שם במרדכי לפי גירסתם ולפי גירסת התוס' ורא"ש בשמעתין יש לפרש בהיפך ולשון שאמר ברישא באומר איני זן כו' ובסיפא אמר אפי' איני זן כו' מוכח כגירסא זו דברישא אמר דדייני ישראל שעישו על ידי מעשה עובדי כוכבים כשר דוקא באומר איני זן כו' דהיינו מעושה כדין דשלא כדין אפי' כולה בישראל פסול כדאמר שמואל בפרק המגרש ובסיפא אמר דייני עובדי כוכבים שעישו ע"י מעשה ישראלים פסול אפי' באומר איני זן כו' דהוי כדין וק"ל:

(1) הקדמה

(א) עישוי גט לבעל האומר איני זן ואיני מפרנס הריהו כדין

(ב) עישוי גט לבעל שאינו אומר איני זן ואיני מפרנס הריהו שלא כדין

(ג) בפרק המגרש קאמר שמואל דגט המעושה שלא כדין פסול אפילו בדייני ישראל וחובט ישראל

(2) גמרא אליבא תוספות דידן ורא"ש

- (א) דייני ישראל שעישו על ידי מעשה עכו"ם כשר
 (ב) דייני עכו"ם שעישו על ידי מעשה ישראל פסול
 (3) תוספות
 (א) ירושלמי דלהלן מתאים לשיטת תוספות ורא"ש

	ירושלמי	
דייני ישראל וחבטת עכו"ם	כשר	באומר איני זן וכו' דהוה כדין
דייני עכו"ם וחבטת ישראל	פסול	אפילו באומר איני זן דהוה כדין

(4) מהרש"א

(א) במסכת גיטין מייתי תוספות ורא"ש ומרדכי ירושלמי בגרסא דלהלן

ירושלמי			
גרסא דידן רישא	דייני ישראל וחבטת עכו"ם	כשר	באומר איני זן וכו' דהוה כדין
גרסא דידן סיפא	דייני עכו"ם וחבטת ישראל	פסול	אפילו באומר איני זן דהוה כדין
גרסא בגיטין רישא	דייני ישראל וחבטת עכו"ם	פסול	באומר איני זן וכו' דהוה כדין
גרסא בגיטין סיפא	דייני עכו"ם וחבטת ישראל	כשר	אפילו באומר איני זן דהוה כדין

(ב) בדרך אגב תדע אשר מרדכי במסכת גיטין יש לו מהלך להתאים אף גירסא זו לשיטת תוספות דידן

(5) מהרש"א

(א) גרסת תוספות דידן בירושלמי עדיף

(i) כיון דגרסא תוספות דידן מבאר על נכון

(1) דברישא הגט כשר אם הריהו כדין

(2) ובסיפא הגט פסול אפילו אם הריהו כדין

(ii) מה שאין כן גרסא דתוספות במסכת גיטין קשה

(1) דברישא הגט פסול דיקא אם הריהו כדין – אשר זאת בפשיטות קשה להולמו דכל שכן דפסול אם הריהו שלא כדין

(2) ובסיפא הגט כשר אפילו אם הריהו כדין – אשר גם זאת קשה להולמו דהרי אלו אינו כדין קבענו דפסול לשמואל אפילו בדייני ישראל וחובטת ישראל

תד"ה אמר רבא

בד"ה אמר רבא כו' ואם מסר מודעא לא הוי זביני דקי"ל ל כרב הונא כו' עכ"ל
 לא קאי אדסמיך ליה אמעשה דפרדיסא דבהא לא איצטריך לפסוק דקי"ל ל כרב
 הונא דרבא נמי מודה ביה דמהני ביה מודעא כדאמרינן לעיל אלא דאעיקר
 מלתא דתלויה וזבין כו' קאי דבכל גוונא קי"ל ל כרב הונא דכתבינן מודעא אזביני
 כדפ"ה כו' וק"ל:

דף מח:

תד"ה אמר רב נחמן

[דף מח עמוד ב] בד"ה אמר רב נחמן כו' וכ"ש עדים דאלימי לארועי שטרא דהכי אמר כו' עכ"ל ומיהו רב נחמן אין נראה לו לחלק בין עצמו לעדים דאל"כ מאי פריך ליה לרב הונא גנבי כו' אי סבירא לך כר' מאיר כו' הא שפיר מצי סבר כרבנן ושאיני עדים דאלימי לארועי שטרא וע"ש בתוס' וק"ל:

(1) גמרא

(א) רב נחמן

(i) עדים שאמר כתב ידו זה אבל אמנה היו דברינו אין נאמנין

(2) תוספות

(א) אין נאמנין אפילו כשאין כתב ידם יוצא ממקום אחר ולא מהני מיגו דאי בעי אמרי אין זה כתב ידו

(ב) קשיא

(i) רב נחמן אית לי' דמודה בשטר שכתבו צריך לקיימו דאי לאו הכי נאמן ליה למיטען פרעתי במיגו דאי בעי אומר מזוייף

(ii) וכיון דנקטינן בדרך קנא. אשר אלימי עדים לארועי לשטרא מכל שכן דעדים נאמנים במיגו לארועי לשטרא

(3) מהרש"א

(א) הקדמה

(i) ר' מאיר אית לי' דעדים אינן נאמנין לארועי לשטרא אף במיגו

(ii) רב הונא אית לי' דלוה שמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו דלא מהני ללוה מיגו דאי בעי אמר פרעתי

(iii) רב נחמן מקשי לרב הונא למה לא אמר בפשיטות דכר' מאיר סבירא לי'

(ב) קשיא

(i) למה נקט רב נחמן דרב הונא כר' מאיר סבירא לי' אשר אפילו עדים אינן נאמנין לארועי לשטרא במיגו

(ii) הרי יכול להיות דהגם דלוה אינו נאמן לארועי לשטרא במיגו מכל מקום אלימי עדים לארועי לשטרא במיגו

(ג) תירוץ

(i) אכן מוכרח דרב נחמן גופי' לית לי' דאלימי עדים לארועי לשטרא

דף מט.

תד"ה מר בר רב אשי

[דף מט עמוד א] בד"ה מר בר רב אשי כו' אף על גב דכשכתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמן כו' עכ"ל הכי משמע להו דאיירי הכא דוקא באין כתב ידן יוצא ממקום אחר מדקאמר ניתן ליכתב כו' כמ"ש התוספות לעיל ורשב"ם לא פירש כן וק"ל:

תד"ה וכדרב כהנא

בד"ה וכדרב כהנא כו' וא"ת בלא רב כהנא כו' וי"ל שאני התם שעושה תנאי גמור כו' עכ"ל ק"ק דא"כ מאי מייתי נמי מדרב כהנא דאימא נמי הא דקאמר מתנה עליה כו' היינו תנאי גמור ואם נאמר כמ"ש לקמן דאלשון דין ודברים לא צריך לאתויי ראיה כו' א"כ הדרא קושיין לדוכתה דמצי שפיר לאתויי נמי מהך דשאר כסות ועונה ונראה דהך קושיא שהקשו בלא רב כהנא כו' מ"ד אשאר כסות ועונה כו' אינה דוקא לפר"י אבל היא קשה גם לפי הי"מ כנראה מדברי התוספות דפרק הכותב ולפי"ה הי"מ תרצו שפיר דשאני התם שעושה תנאי גמור אבל מדרב כהנא מייתי שפיר כמו שפי"ה הי"מ דע"כ איירי בלשון גרוע כו' אבל לפר"י הוצרכו לתרץ כתירוץ שני דהכא שאומר מעצמו כו' ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) חכמים תיקנו דבעל אוכל פירות בנכסי אשתו

(2) משנה כמבואר בגמרא

(א) בעל שכתב לאשתו אין לי דין ודברים בנכסי מלוג שלך איבד זכותו לאכול פירות נכסים אלו

(3) ברייתא

(א) האומר דין ודברים אין לי על שדה זו לא אמר כלום

(4) גמרא

(א) משנה וברייתא לא סותרין אהדדי דמשנה בדכתב לה בעודה ארוסה משתעי ואתיא כרב כהנא דאית לי נחלה הבאה לו ממקום אחר בתקנתא דרבנן אדם מתנה עלי' שלא יירשנה

(5) תוספות – מחלוקת "יש מפרשים" ור"י

(א) יש מפרשים

(i) "אין לי דין ודברים" לשון גרוע היא

(ii) רב כהנא מילף אשר לשון גרוע מהני מיהת לנחלה הבאה לו כלומר דאכתי לא באה לו – ומוכרח אשר רב כהנא בלשון גרוע משתעי דהרי לשון טוב פשיטא דמהני אף לנחלה הבאה לו כבר לאשתו נשואה

(ב) ר"י

- (i) אין הכי נמי אשר "אין לי דין ודברים" הוה לשון גרוע
- (ii) ברם סברא היא דמהני לנחלה דאכתי לא באה ולא איצטריך הך דרב כהנא אלא למילף דמצי אדם להסתלק מדבר שלא בא לעולם

(6) המשך תוספות

(א) הקדמה

(i) ברייתא

(1) האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה

(2) ר' יהודה אומר בדבר שבממון תנאו קיים

(ב) קשיא לשיטת ר"י

(i) בברייתא זו כבר קתני דמצי אדם להסתלק מדבר שלא בא לעולם

(ii) ואמאי איצטריך להך דרב כהנא

(ג) תירוץ א'

(i) "שאני התם שעושה תנאי גמור"

(ii) ואיצטריך להך דרב כהנא למילף דמצי אדם להסתלק מדבר שלא בא לעולם אף שלא בלשון תנאי

(ד) תוספות מתרצי עוד בתירוץ אחר – פרטי תירוץ זו אינן מענייננו

(7) מהרש"א

(א) קשיא לתירוץ א'

(i) הרי אף רב כהנא ב"מתנה אדם" משתעי בדאיכא תנאי

(ii) ותיקשי דאיזו סייעתא מביאין דמצי אדם להסתלק מדבר שלא בא לעולם אף באופן דליכא תנאי

(ב) תירוץ

(i) לא צריכין שום סייעתא כיון דקבענו אשר מסברא לגבי דבר שאכתי לא בא חשיב "אין לי דין ודברים" כלישנא מעליא וכתנאי גמור

(ג) קשיא

(i) אם כן הדרא קושיא לדוכתה דלא צריכין לדרב כהנא כל עיקר דמצינו למיסמך

(1) על ברייתא דלעיל למילף אשר מצי אדם להסתלק מדבר שלא בא לעולם בלישנא מעליא

(2) בצירוף סברא דר"י אשר לשון גרוע כלישנא מעליא חשיב לנחלה דאכתי לא בא לידו

(ד) תירוץ דמסקנת מהרש"א

(i) ניהדר לקושיית תוספות דמאי מילף לן רב כהנא יותר מהא דקתני בברייתא דהאומר לאשה

(ii) קושיא זו עולה אף לשיטת יש מפרשים ככה:

(1) למה איצטריך לן למיסמך על הך דרב כהנא להסיק אשר לישנא גרוע מספיק להסתלק מן נחלה דאכתי לא באה לו בתקנת חכמים

(2) הרי לכאורה מצינו למיסמך על ברייתא דהאומר לאשה

(3) ודיקא ליש מפרשים מתרצי תוספות בתירוץ א' ככה

(א) "מתנה אדם" תנאי גמור הוא והוי לשון טוב ולכן לית למילף מן הברייתא אשר לישנא גרוע מהני לדבר דאכתי לא בא לידו

(ב) ברם על הך דרב כהנא מצינו למיסמך דהרי קבענו ליש מפרשים דמוכרח אשר בהך דרב כהנא מדובר במשתמש בלשון גרוע

(ה) קשיא

(i) והאיך קא מתרצי קושייתם לשיטת ר"י

(ו) תירוץ

(i) קא סמכי אתירוצים אחרים דמייתי תוספות

דף מט:

תוספות בא"ד וא"ת רב דפסיק

[דף מט עמוד ב] בא"ד וא"ת רב דפסיק כו' וי"ל דשאני ירושה דנפלה קמיה דבעל דיורשי האשה כנכרים כו' עכ"ל ומיהו רב כהנא דאמר אדם מתנה עליה שלא ירשנה כו' משמע דאיירי נמי בכה"ג בירושה דנפלה קמיה והיורשים הוו כנכרים ואפ"ה קאמר דיכול להסתלק עצמו ואפשר דרב ודאי פליג אדרב כהנא אלא דלגבי פירות דמוקמינן מתני' בהכי מודה רב דשפיר יכול להסתלק כיון שנשארו ביד מי שהן עכשיו ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) בעל אוכל פירות בנכסי אשתו מתקנת חכמים

(2) הקדמה ב'

(א) משנה כמבואר בגמרא

(i) בעל מצי לסלק עצמו מפירות נכסי מלוג בעודה ארוסה כדרב כהנא דנחלה הבאה לאדם ממקום אחר ע"י תקנת חכמים מתנה עליו שלא יירשנה

(3) הקדמה ג'

(i) רב פליג ארב כהנא וס"ל דאם מתה יירשנה אפי' כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך

(ii) דאע"ג דירושת הבעל דרבנן חכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה

(4) תוספות

(א) קשיא

(i) לרב מאי שנא פירות דיכול להסתלק מהן

(ב) תירוץ כמבואר במהרש"א

(i) בירושת הבעל אי שבקת לי' להסתלק תפול ירושה לנכרים יורשי האשה

(ii) משא"כ כשמסתלק מפירות נכסי מלוג נשארים ביד מי שהן עכשיו כלומר ביד אשתו והלכך מצוי להסתלק מהן

(5) המשך מהרש"א

(א) שאלה

(i) שמא נאמר דרב כהנא נמי ס"ל דלא מצוי להסתלק אלא בפירות

(ב) תשובה

(i) לשון "שלא יירשנה" מוכח דאף בירושה משתעי

תד"ה יכולה אשה שתאמר

בד"ה יכולה אשה כו' ומ"מ אומר רשב"א דא"א לומר כן כו' משמע דלטובת האשה נתקן כו' עכ"ל וצ"ע דלפ"ז מאי מייתי מדרב הונא כיון דלטובתו תקנו יכול לומר איני חפץ באותה טובה כמו שפירש ר"י גופיה לעיל הא בפירות לא לטובת האישה נתקן אלא לטובת אשה ואימא דלא יכול האישה להסתלק ולא דמיא למזונות דהאשה תוכל להסתלק כיון דלטובתה נתקן ועוד דבפירות אפי' האשה שנתקן לטובתה לא תוכל להסתלק מפורקנא כמ"ש התוס' מיהו בהא איכא למימר דמה שהאישה יוכל להסתלק היינו דוקא בעודה ארוסה ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) תקנו לאשה מזונות תחת מעשה ידי'

(2) הקדמה ב' – רב הונא אמר רב כמבואר ברשב"ם ותוספות

(א) "יכולה אשה שתאמר איני ניזונית ואיני עושה" דעיקר תקנה נעשתה לטובתה

(3) הקדמה ג'

(א) תקנו חכמים לבעל פירותי תחת פרקונה

(4) גמרא

(א) כיון דרב הונא אמר רב אמר דאשה מציא להסתלק ממזונות מובן אשר מצוי בעל להסתלק מפירות בעודה ארוסה

(5) רשב"ם

(א) כלומר דילפינן מהך דרב הונא אשר "כל שכן וכל שכן" שאם בעודה ארוסה בדאכתי לא זכה בקרקעיתה לפירות דמהני אם אמר איני מקבל עלי תקנת פרקונה ואיני חושש בפירות נכסי מלוג שתקנו לי

(6) תוספות

(א) קושיית רשב"א לרשב"ם

(i) במסכת כתובות פרק נערה משמע דעיקר תקנת פירות נעשתה לטובתה ודלא יכול הבעל לומר איני מקבל עלי תקנת פרקונה

(ii) ובדרך אגב תדע דאף היא לא יכולה היא להסתלק מזכות פרקונה ולומר אין בעלי אוכל פירות דחוששין שמא תטמע בין עובדי כוכבים

(7) מהרש"א

(א) קשיא לרשב"א

(i) הרי קבענו דקאמרי בגמרא דכיון דרב הונא אמר רב אמר דאשה מציא להסתלק ממזונות מובן אשר בעודה ארוסה מצי בעל להסתלק מפירות

(ב) תירוצ

(i) רשב"א הבין מדרבי רשב"ם

(1) אשר בעל מצי למימר אפילו בנשואה איני מקבל עלי תקנת פרקונה ואיני חושש בפירות

(2) ודגבי בעודה ארוסה הוסיף רשב"ם אשר כל שכן וכל שכן דמצי למימר ככה

(ii) ברם מודי רשב"א אשר מיהת בעודה ארוסה מצי בעל למימר "איני מקבל עלי תקנת פרקונה ואיני חושש בפירות" מטעם דמייתי רשב"ם שעדיין לא זכה בעל בקרקעיתה לפירות

דף נ.

תד"ה אילימא

[דף נ עמוד א] בד"ה אילימא כו' לכך נראה לר"י לפרש כו' ואפילו בשלשה שדות מקחו קיים עד שעת טריפה כו' עכ"ל לא בעי למימר דמשום דיוקא דמקחו קיים נקט לרבנותא ג' שדות דהוה ס"ד בהו דמקחו בטל לאלתר כיון דיחזן לה {דאם כן תיקשי} הא שפיר איכא למימר דמשום הא גופה דמקחו בטל {משעת טריפה ולא משום דמקחו קיים עד שעת טריפה} נקט ג' שדות לרבנותא כדקאמר בשאר נכסים כ"ש דהוה ליה איבה {ומקחו בטל} וכן פירש רשב"ם אלא דקושטא דמלתא קאמר דאפילו בג' שדות מקחו קיים עד שעת טריפה ואינו בטל לאלתר דאל"כ הל"ל למעוטי שאר נכסים דאין מקחו בטל לאלתר ס"ל לר"י דהא לאו פשיטא הוא כמו שדקדק רשב"א לקמן מכת סברת המקשה ודו"ק:

(1) משנה כמבואר ברשב"ם ד"ה מקחו בטל

(א) לוקח דלקח שדה מן האיש וחזר ולקח מן האשה שיעבוד כתובתה באותה שדה מקחו בטל

(ב) דמציא אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי

(2) גמרא

(א) איתמר עלה דהא דקתני מקחו בטל היינו בג' מיני שדות שהן משועבדות לה ביותר

(ב) קשיא

(i) למעוטי מאי דמקחו אינו בטל

(ג) תירוצ

(i) שאר שדות של בעל חוץ מן הני ג' שדות

(ד) קשיא

- (i) בשאר שדות כל שכן שיכולה למימר נחת רוח עשיתי לבעלי למנוע איבת בעל דמתרעם ואומר כבר יש לך ג' שדות למיסמך עליהן לכתובתיך
- (3) כתובות פא. לפי הבנת רש"י שם
- (א) מקחה קיים בשאר שדות
- (4) תוספות
- (א) סוגיא דהתם מתאמת לסוגיא דידן דבהך דכתובות משמעו דמקחו קיים עד שעת טריפה כשנתגרשה או נתארמלה ובהך דהכא קבענו דמקחו בטל דיקא משעת טריפה
- (ב) ומוסיפין תוספות "ואפילו בג' שדות מקחו קיים עד שעת טריפה"
- (5) מהרש"א
- (א) שאלה
- (i) בהאי הוספת תוספות האם רצונם לומר אשר רבותא דג' שדות – ביחס לדין שאר שדות – היינו דאפילו בג' שדות אין מקחו בטל לאלתר
- (ב) תשובה
- (i) לא יתכן דהרי קבענו אשר בג' שדות יותר מסתבר דמקחו קיים דלא מסתבר כל כך למימר נחת רוח עשיתי לבעלי
- (ג) הקדמה לתשובת מהרש"א במסקנא
- (i) הגם דקבענו אשר בג' שדות יותר מסתבר דמקחו קיים דלא מסתבר כל כך למימר נחת רוח עשיתי לבעלי
- (ii) מכל מקום
- (1) אלו הוה סליק אדעתין למימר אשר מקחו בטל לאלתר
- (2) ביותר מסתבר דבטל לאלתר דיקא בג' שדות ולא בשאר שדות – והיינו מטעם שכתבו תוספות לגבי שאר שדות אשר "כל אדם מוכר קרקע המשועבדת"
- (iii) ולכן מפרשי תוספות
- (1) דמוכרח דגמרא אית לה אשר אפילו בג' שדות אין מקחו בטל לאלתר ודקיים מיהת עד שעת טריפה
- (2) דאלו הוה בטל לאלתר לא הוי מקשי בגמרא למעוטי מאי דהי' להן להשיב למעוטי שאר שדות דמקחו קיים עד שעת טריפה ואין מקחו בטל לאלתר
- (ד) קשיא
- (i) לא הוי מציא גמרא להשיב אשר איתמר עלה אתיא למעוטי שאר שדות
- (ii) דהרי פשיטא הוא דבשאר שדות אין מכרה בטל לאלתר כיון דכל אדם מוכר קרקע המשועבדת
- (ה) תירוץ
- (i) לאו פשיטא היא כדמפרש רשב"א בסוף הדיבור – סברא דרשב"א אינו מעניינו

תד"ה קסבר קנין הגוף

בד"ה קסבר קנין כו' ומנא ליה דתחתיו דייקא טפי מכספו כו' עכ"ל וכיוצא בזה איכא למימר בד' יהודה דקסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי משום דדריש כספו ה"נ כתיב תחתיו ומנ"ל דכספו דייקא טפי מתחתיו א"ק לר' יוסי אמאי איצטריך ליה למימר דמספקא ליה בקנין פירות הא שפיר איכא למימר דטעמיה משום דקראי תרוייהו דייקי ליה כדקאמר זה מפני שהוא תחתיו וזה מפני שהוא כספו ויש ליישב וק"ל:

(1) ברייתא

(א) שאלה

(i) המוכר עבדו ופסק שיהא למוכר קנין פירות ל' יום האם ישנו בדין יום או יומים

(ב) תשובה כבטבלא זו

מוכר	לוקח	
ר' מאיר	ישנו מפני שהוא תחתיו	אינו מפני שאינו תחתיו
ר' יהודה	אינו מפני שאינו כספו	ישנו מפני שהוא כספו
ר' יוסי	ישנו מפני שהוא תחתיו	ישנו מפני שהוא כספו

(2) גמרא

(א) לר' מאיר מוכר יש לו דין יום או יומים דס"ל קנין פירות כקנין הגוף דמי

(ב) לר' יהודה מוכר אין לו דין יום או יומים דס"ל קנין פירות לאו

(ג) ר' יוסי מספקא ל' אלו קנין פירות כקנין הגוף דמי

מוכר	לוקח	קנין פירות
ר' מאיר	ישנו מפני שהוא תחתיו	אינו מפני שאינו תחתיו
ר' יהודה	אינו מפני שאינו כספו	ישנו מפני שהוא כספו
ר' יוסי	ישנו מפני שהוא תחתיו	ישנו מפני שהוא כספו

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) הרי קתני בברייתא דר' מאיר על תחתיו סמך

(ב) תירוץ

(i) ר' מאיר סמך על תחתיו ולא על כספו כיון דסבירא ל' דקנין פירות כקנין הגוף דמי

(4) מהרש"א

(א) לר' יהודה מובן בהיפוך דסמך על כספו ולא על תחתיו כיון דסבירא ל' דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

(ב) קשיא

(i) אמאי קאמרי דמספקא ל' אלו קנין פירות כקנין הגוף דמי

(ii) נימא בפשיטות דדריש בין כספו בין תחתיו

דף נ:

תד"ה ר' אלעזר אומר

[דף נ עמוד ב] בד"ה ר"א אומר כו' ואינו מעוכב אלא גט כו' דאין לו בגופו כלום כו' עכ"ל ר"ל דהעבד אין לו בגופו של עצמו כלום דהרב אין לו בפירות אלא שהגוף עדיין שלו וכ"ה בתוספות ביבמות בפ' אלמנה ע"ש:

דף נא.

סוגיא דלגלויי זוזי חלק א' – רשב"ם ד"ה שמעת כו'

[דף נא עמוד א] בפרשב"ם בד"ה שמעת כו' ופלוגתא היא לקמן עכ"ל ליכא לפרושי שמעת מינה לאפוקי מדרב הונא דפליג ארב נחמן ואית ליה דאמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי דהך מלתא ליכא למשמע ממתניתין דאימא דטעמא דמתני' נמי מטעמא דקאמר רב הונא דדל זוזי מהכא כו' אלא דאיכא לפרושי דשמעת מינה לאפוקי מרבא דאית ליה לקמן לגלויי זוזי הוא מכוין במעות טמונין ומתני' לא מפלגא מידי ודו"ק:

(1) גמרא

(א) רב נחמן

(i) המוכר שדה לאשתו וקנתה ולא אמרינן לגלויי זוזי הוא דעביד

(ב) רב הונא

(1) לא קנתה בתורת מכר דלגלויי זוזי דידי' הוא דעביד

(2) מיהת דל זוזי מהכא קנתה בשטר בתורת מתנה

(ii) רבא

(1) במעות טמונין אמרינן דלגלויי זוזי הוא דעביד ולא קנתה כל עיקר ובעל נוטל זוזי לעצמו

(2) במעות שאינן טמונין לא אמרינן דלגלויי זוזי הוא דעביד וקנתה בתורת מכר

(2) משנה

(א) המוכר שדה לאשתו קנתה

(3) גמרא

(א) קשיא כמבואר ברשב"ם

(i) היתכן אשר אמוראים פליגי בדין דמשנה עוסקת בה

(4) מהרש"א

(א) שאלה

(i) האם יכול להיות אשר כיוון רשב"ם למחלוקת דרב נחמן ורב הונא ואשר משנה קשיא היא לרב הונא דאמר לגלויי זווי היא דעביד

(ב) תשובה

(i) לא יתכן דהרי רב הונא מסיק אשר אשה קנתה לשדה מיהת בתורת מתנה

(ii) אלא כוונתו דגמרא מקשי לרבא דמשנה דלא מחלקת בין מעות טמונין למעות שאינן טמונין

סוגיא דלגלויי זווי חלק ב' – תד"ה למה כתב

בתוס' בד"ה למה כתב בלשון כו' מכורה או נתונה וקאמר אפילו בשכתב מכורה במתנה עכ"ל יש לדקדק לפ"ז דאכתי תקשה דשמואל אמאי בשטר מכר לא קנה עד שיתן לו דמים אימא דבמתנה בקש ליתנו לו כו' ויש לפרש דאיירי בשידעינן דשטר מכר הוא ועדיין חייב לו הדמים ולא קאמרינן דבמתנה בקש ליתנו כו' אלא בסתם דלא ידעינן בודאי דהוה מכירה ואין להקשות לדבריהם כיון דע"כ הא דקאמר דבמתנה בקש כו' לאו משום דינא דבר מצרא דהא כיון דאית ביה אחריות לית ביה משום דינא דב"מ אלא דקאמר דבמתנה בקש כו' שיקנה ולא בעי שיתן דמים א"כ בעיקר קושייתם נימא הכי דכתב לו גם שדי נתונה מה"ט שיקנה ולא בעי דמים דלא ניחא להו למימר הכי כמו שכתבו התוספות לקמן דקשה לטעם זה דאמאי בעי בשטר כו' ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) משנה

(i) נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף בשטר ובחזקה

(ב) גמרא

(i) שמואל

(1) לא שנו אלא בשטר מתנה אבל בשטר מכר לא קנה עד שיתן דמי'

(2) ברייתא

(א) בשטר כיצד כתב לו שדי מכורה לך שדי נתונה לך הרי זו מכורה הרי זו נתונה

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) ברייתא קשה לשמואל דלכאורה משמעה אשר אף שטר מכר קנה בלא מעות

(ב) תירוץ דרב אשי

(i) בברייתא "במתנה בקש ליתנה לו ולמה כתב בלשון מכר ליפות כחו"

(4) רשב"ם – ביאור לתירוץ דרב אשי

(א) ברייתא בשטר מתנה איירי וכתב בה שדי מכורה לך ליחייב באחריות וכתב בה נמי שדי נתונה לך כי היכי דלא ליהוי בה דינא דבר מצרא

(5) תוספות

- (א) קשיא לרשב"ם
- (i) מתנה דאית בה אחריות אית בה דינא דבר מצרא
- (6) ביאור תוספות לתירוץ דרב אשי
- (א) בברייתא איירי בדכתב בו או שדי מכורה לך או שדי נתונה לך
- (ב) ואפילו בדכתב שדי מכורה לך נוקטין דכיוון לתת מתנה בלי מעות ולא כתב לשון מכר אלא ליחייב באחריות
- (7) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אכתי תיקשי באיזו אופן קאמר שמואל דלא קנה עד שיתן מעות
- (ב) תירוץ
- (i) ברייתא איירי בדכתב סתם ואז נוקטין דכיוון לתת מתנה
- (ii) שמואל איירי בדכתב בהדיא דלמכירה כיוון ואז לא קנה עד שיתן מעות
- (ג) קשיא
- (i) אם כן אמאי לא קאמרי תוספות דכתב לשון מכירה ליחייב באחריות וכתב נמי לשון מתנה לברר דלא בעי שיתן מעות
- (ד) תירוץ
- (i) כדי שיקנה ולא בעי מעות לא בעי שטר כל עיקר וסגי בקנין סודר
- (ii) וכעין זה מקשי תוספות בסוף הדיבור

דף נא:

סוגיא דלגלויי זוזי חלק ג' – תד"ה ר"ת ובא"ד אפילו

[דף נא עמוד ב] בד"ה ר"ת כו' וסברי דמוכר לאשתו לא קנתה דלגלויי זוזי הוא דבעי וסברי כרב הונא כו' עכ"ל {שאלה אמאי} הוצרכו לזה ולא ניחא להו בפשיטות {דנוקטין דבמתנה ביקש אף אלו אית לי' דלא אמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי} {תשובה} דאי לא הוי אמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי לא הוה אמרינן דבמתנה בקש כו' אלא במכירה ממש ואפי' לחד פירוש שכתבו התוספות לעיל דאפילו בשכתב מכירה לחוד אמרי' דבמתנה בקש כו' היינו בסתם דלא ידעינן בודאי דהוה מכירה אבל הכא באשה איירי דהיה הקנין בתורת מכר שהרי נתנה לו דמים ולא הוה מתנה אי לאו כרב הונא דדל זוזי וכו' ולפי' ר"ת לא בעו לפרש נמי הכא כרב הונא דדל זוזי והוה מתנה דאכתי תקשי דא"כ מה צריך לומר במתנה דהא למ"ד לגלויי זוזי הוא דבעי ניחא טפי דהבעל אוכל הפירות וק"ל: בא"ד דאפי' למ"ד קנתה במוכר לאשתו ולא אמר לגלויי כו' מ"מ אם תקף ממנה או כו' עכ"ל ואין להקשות דאם כן מאי פריך מלוה מן העבד ומן האשה

כו' הא כיוון דהוציא מידה דרך ערמה הם שלו דיש לומר דאית לן למימר נמי התם כיוון דנתן לה שטר על הלואה הוי לה זוזי מתנה כי הכא במכר דהוה מתנה בשטר ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) גמרא

(i) רב נחמן

(1) המוכר שדה לאשתו קנתה ולא אמרינן לגלויי זוזי הוא דעביד

(ii) רב הונא

(א) לא קנתה בתורת מכר דלגלויי זוזי הוא דעביד

(ב) מיהת דל זוזי מהכא קנתה בשטר בתורת מתנה

(2) הקדמה ב'

(א) קבענו לר"י בדיבור שלפני זה אשר

(i) אי לאו דמבורר אשר כיוון למכירה במעות

(ii) אף בדכתב שדי מכורה לך נוקטין דכיוון למתנה והשתמש בלשון מכירה דיקא ליחייב באחריות

(3) הקדמה ג'

(א) בעל שמכר שדה לאשתו אוכל פירות

(ב) בעל שנתן שדה במתנה לאשתו אינו אוכל פירות

(4) גמרא לגרסא דר"י

(א) רב הונא בר אבין – המוכר שדה לאשה קנתה והבעל אוכל פירות

(ב) ברם ר' אבא ור' אבהו וכל גדולי הדור אמרו במתנה ביקש ליתנו לה וכתב לה לשון מכר ליפות את כחה

(5) תוספות – שיטת ר"י

(א) ר' אבא פליג אר' הונא בר אבין

(ב) דר' אבא כרב הונא סבירא לי' אשר בעל לגלויי זוזי הוא דעביד ואין אשתו קונה במכירה אלא במתנה ולכן אינו אוכל פירות וכתב לה בלשון מכר כדי ליפות את כחה באחריות

(6) מהרש"א בד"ה רבינו תם

(א) שאלה לשיטת ר"י

(i) מאי לי האי אשר לגבי אשה לגלויי זוזי הוא דעביד

(ii) הרי קבענו לעיל אשר אפילו בעלמא במכירה סתם נוקטין אשר במתנה ביקש ליתנה

(ב) תשובה

(i) קבענו דבעלמא לא אמרינן דמתנה ביקש ליתנה באופן דברור אשר כיוון למכר והכא באשה ברור אשר למקח כיוון דהרי נתנה מעות

(ii) ולכן אי לאו מטעם דרב הונא בהקדמה ב' היינו אומרים דלמכירה כיוון ודלכן אין בעל אוכל פירות

7) גמרא לגרסא דרבינו תם

- (א) רב הונא בר אבין – המוכר שדה לאשה קנתה והבעל אוכל פירות
(ב) ברם ר' אבא ור' אבהו וכל גדולי הדור אמרו במתנה ביקש ליתנו לה וכתב לה לשון מכר ליפות את
פחה כחו

8) המשך תוספות – שיטת רבינו תם וקושיית ר"י לרבינו תם

- (א) שיטת רבינו תם
(i) לא גרסינן "ברם" וגרסינן "כחו" במקום "כחה"
(ii) ור' אבא כרב הונא בר אבין סבירא לי' דבעל אוכל פירות
(iii) דאף על גב דבמתנה ביקש ליתנו לה כתב לשון מכר ליפות כחו שיאכל פירות
(ב) קושיית ר"י לרבינו תם
(i) למה קאמר ר' אבא אשר במתנה ביקש ליתנו לה
(ii) ביותר פשיטות הוה לי' לפרש דנתנה לה בתורת מכר וקנתה דלא אמרינן לגלויי זוזי הוא דעביד
ולכן אוכל פירות מבלי למיסמך על יפוי כחו

9) המשך מהרש"א

- (א) קשיא לקושיית ר"י לרבינו תם
(i) דלמא היינו טעמא דר' אבא דסבירא לי' כרב הונא דלגלויי זוזי הוא דעביד ולכן נתנו לה בתורת
מתנה ולא בתורת מכר ולכן לא הוה בעל אוכל פירות אי לאו יפוי כח שלו
(ב) תירוץ
(i) אלו ר' אבא ס"ל דלגלויי זוזי הוא דעביד ביותר פשיטות הוה לי' למימר דליכא לא מכר ולא
מתנה – דלא כרב הונא – ודלכן אוכל בעל פירות דאכתי שדה שלו הוא

10) המשך תוספות

- (א) ניהדר לקושיית ר"י לרבינו תם דהיינו
(i) למה קאמר ר' אבא אשר במתנה ביקש ליתנו לה
(ii) ביותר פשיטות הוה לי' לפרש דנתנה לה בתורת מכר וקנתה דלא אמרינן לגלויי זוזי הוא דעביד
ולכן אוכל פירות מבלי למיסמך על יפוי כח
(ב) תירוץ ר"י "ועוד יש ליישב" לקושייתו לרבינו תם
(i) ר' אבא סבירא לי' דאף אלו לא אמרינן לגלויי זוזי הוא דעביד מכל מקום אין אשה קונה שדה
מבעלה אלא אם כן נוקטין דמחמת דכתב לה שטר מוכח דבמתנה ביקש ליתנו לה
(ii) דנקטינן אשר כל מעות דאשה של בעל הוא ולכן אין כאן מכר
(iii) ואף על פי שלא יכול בעל להוציא ממנה מעות בדין מכל מקום אם תקף ממנה או הוציא מידה
דרך ערמה הרי הם שלו

11) מהרש"א בא"ד אפילו

- (א) הקדמה לקושיית מהרש"א
(i) ברייתא
(1) לוח מן האשה וגירשה אין לה עליו כלום

(ii) גמרא

(1) קשיא לרב נחמן

(א) לכאורה היינו טעמא דלגלויי זוזי הוא דעביד

(ב) קשיא

(i) לתירוץ "ועוד יש ליישב" אמאי לא משני דנקטינן אשר אותן המעות שלו הן והלכך אין לה עליו כלום אפילו לרב נחמן דסבירא לי' דלא אמרינן לגלויי זוזי הוא דעביד

(ג) תירוץ

(i) בדומה להא דקבענו לרבינו תם אשר לרב נחמן אלו כתב לה שטר הגם דליכא מכר מכל מקום איכא מתנה דנקטינן אשר במתנה ביקש ליתנו לה

(ii) כמו כן כשנותן לאשתו שטר חוב על מעות שלוה נוקטין דהתחייב עצמו לתת לה זוזי במתנה

דף נב.

תד"ה קבל מן הקטן

[דף נב עמוד א] בד"ה קבל מן הקטן כו' אימור מציאה אשכח כו' אבל מ"מ לכתחילה כו' עכ"ל דמשבא לידו אין לו לתלות דנתנו לו אחר דה"ל אבידה מדעת אבל לכתחילה אינו חייב ליטלו מיזדו דשמא מדעת נתנו הבעלים כו' עיין בהג"ה אשר"י:

תד"ה ומודה לי אבא ורשב"ם ד"ה ראי' בעדים

בד"ה ומודה לי אבא כו' ומאין פשיט לו כ"כ הא לרב יש חזקה לבן אריס כו' עכ"ל למאי דמדמה השתא הך דאחיך לבן אריס ולא אסקי אדעתייהו לחלק דהך דהכא מוכח מלתא דשלו הן קשה דטפי תקשי להו בפשיטות לשמואל דאמר על האחין להביא ראיה ממתני' דתני באריס דאין לו חזקה ואפשר לומר דודאי לשמואל אסקי אדעתייהו למימר דהכא כיון דיוצאין על שמו מוכחא מלתא טפי אבל לרב בשמת דעל האחין להביא ראיה אין נראה להם מטעם זה דא"כ בלא מת נמי אמאי קאמר עליו להביא ראיה וק"ל:

בפרשב"ם בד"ה ראי' בעדים כו' ראי' דמעיסתו קמץ כו' עכ"ל ק"ק דמה צריך ראי' דמעיסתו קמץ אם הם חלוקין בעיסתן כדקאמר אימור מעיסתו קמץ ובפירושים אחרים מצאתי דאינו ויש ליישב לפירושו דודאי צריך ראי' דקמץ מעיסתו אבל א"צ ראי' דקמץ כ"כ בקרקע שקנה או ההלואה ואהא קאמר אימור דמעיסתו קמץ כ"כ א"נ דא"צ ראי' דקרקע זו שקנה או ההלואה הוא מעיסתו שקמץ ואהא קאמר אימור מעיסתו כו' וק"ל:

(1) הקדמה א'

- (א) ב"ד טוענין ליתמי כל טענה דבה ה' אבוהון זוכה
- (2) הקדמה ב'
- (א) משנה דף מב.
- (i) אריס אין לו חזקה
- (ב) גמרא דף מז.
- (i) בן אריס יש לו חזקה
- (ii) קשיא
- (1) אי דאתא בטענתא דאבוה בן אריס אמאי יש לו חזקה
- (3) גמרא דידן
- (א) עובדא
- (i) ראובן ה' נושא ונותן בתוך הבית וה' אונות ושטרות יוצאין על שמו
- (ii) ראובן אומר שלי הן שנפלו לי מבית אבי אמא
- (iii) ושמעון ולוי אחיו מאביו אומרים שהשטרות הללו מממון אביהם הן באים
- (ב) רב
- (i) בעוד ראובן חי עליו להביא רא' דשלו הן ולא מממון אביהן באו
- (ii) אבל כשמת ראובן על האחים להביא רא' שהשטרות הללו מממון אביהם הן
- (ג) שמואל
- (i) אף כשראובן חי על האחים להביא רא'
- (4) תוספות
- (א) קשיא
- (i) רב דס"ל בסוגיא דידן דאי מת ראובן על האחים להביא רא' ולכאורה היינו טעמא דטענינן ליתמי דאלו הוה ראובן קיים ה' מביא רא'
- (ii) ותיקשי הא דבדף מז. נוקטין בפשיטות אשר כיון דאריס בלי רא' אין לו חזקה בן אריס נמי אין לו חזקה ולא טענינן ל' דאלו הוה אביו קיים ה' מביא רא'
- (ב) תירוץ
- (i) לאו משום דטענינן ליתמי ס"ל רב דעל האחים להביא רא' נגד יתמי ראובן
- (ii) אלא טעמ' דמשום דשם ראובן יוצא על אונות ושטרות מוכחא מילתא דשל ראובן הן
- (ג) קשיא
- (1) א"כ בחייו אמאי על ראובן להביא רא'
- (ד) תירוץ
- (i) בחיי ראובן אמרינן דאי איתא דשלו הן בנקל יהיו לו עדים בדבר
- (ii) משא"כ ביתמי ראובן דלאו בנקל ימצאו עדים בדבר ולכן סמכינן אהא דשם ראובן יוצא על אונות ושטרות

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) בהוה אמינא דתוספות בעוד דלא אסיק אדעתיהו דמשום דשם ראובן יוצא על אונות ושטרות מוכחא מילתא דשל ראובן הן

(ii) כיון דמדמין דין חזקה לאריס לדין ראובן בסוגיא דידן

(iii) עדיפא הוה להו לתוספות להקשות לשמואל דס"ל דראובן נאמן אפילו בחייו ממשנה בדף מב. דאריס גופי' אין לו חזקה

(ב) תירוץ

(i) אף בהוה אמינא דתוספות כבר אסיק אדעתיהו אשר לשמואל נאמן ראובן מחמת דשמו יוצא על אונות ושטרות

(ii) אלא דאכתי ס"ל

(1) דלרב לית לנמק באופן זו האי דביתמי על האחין להביא ראי'

(2) דקס"ד דתיקשי לן אמאי בחיי ראובן עליו להביא ראי'

(3) דאכתי לא אסיק אדעתין לחלק בין בחייו ובמותו כדאמרן

(6) המשך דגמרא

(א) אמר רב חסדא

(i) לא שנו דעל ראובן להביא ראי' אלא דאין חלוקין בעיסתן

(ii) אבל חלוקין בעיסתן אימור מעיסתו קימץ

(7) רשב"ם

(א) אותו ראי' שצריך ראובן להביא היינו עדים "דמעיסתו קימץ או מאבי אמו ירש"

(8) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אי מביא ראי' דמעיסתו קימץ הרי חלוקין היו בעיסתן

(ii) ומאחר דחלוקין בעיסתן אמאי צריך להביא ראי' דמעיסתו קימץ

(iii) הרי אמרת דלא איצטריך לראי' ד"אימור מעיסתו קימץ"

(ב) תירוץ

(i) כשאמרו בגמרא "אימור דמעיסתו קימץ" ודאינו צריך ראי'

(ii) כוונתן דאף על גב דצריך ראי' דקימץ מכל מקום אינו צריך ראי' דקימץ כ"כ להלוות אותן הלוואות או לקנות אותן קרקעות וגם כן אינו צריך ראי' דבקושטא השתמש במה שקימץ להלוות אותן הלוואות או לקנות אותן קרקעות

דף נב:

תד"ה דברים העשויין להשאיל ולהשכיר

[דף נב עמוד ב] בד"ה דברים העשויים כו' ואין לומר נמי דלאו מגו הוא כו' לפי שאותו יודע בו שהוא משקר כו' עכ"ל וה"ה דאין לומר דהשתא מודה שחייב ליתן לו מעות שהוציא משום תקנת השוק וכשא"ל השאלתיו לך מחזיר לו בחנם דהוה ככופר הכל דאיכא העזה כו' כמ"ש בהג"ה אשר"י ע"ש ואפשר דהיינו טעמא דמה שאומר גנובים ונתן דמים אין זה כמודה כיון שמוציא כל החפץ הגנוב ודו"ק:

(1) גמרא ב"ק קיד:

(א) ראובן מכיר כליו וספריו ביד שמעון ויצא שם גניבה בעיר

(ב) שמעון טוען שלקחן מן לוי

(ג) אז

(i) אותן כלים חוזרין לראובן

(ii) ומחמת תקנת השוק משלם ראובן לשמעון מה שהוציא שמעון לקנותן מן לוי

(2) גמרא דידן

(א) דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר שמעון לקוחין הן בידי מראובן

(ב) נאמן ראובן לומר השאלתיו לך או השכרתיו לך

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) א"כ בב"ק אף בלא יצא שם גניבה בעיר יהא ראובן נאמן לומר שנגנבו

(ii) מיגו דאי בעי אמר דהשאלים לשמעון דהרי ספרים וכו' דברים העשויין להשאיל ולהשכיר הן

(ב) תירוצ

(i) לאו מיגו הוא

(1) דראובן עדיף לי' למיטען שנגנבו ספרים שלו ושמעון לא ידע אלו ראובן משקר

(2) מלמיטען אשר השאלים לשמעון וידע שמעון דמשקר

(ג) מפריכין לתירוץ זו מטעם שאינו מעניינו

(4) מהרש"א – עיין בהגה"ה אשר"י

(א) קשיא

(i) אמאי לא מתרצי גם כן דלאו מיגו הוא מחמת

(1) דראובן עדיף לי' למיטען נגנבו אשר בכך אינו מעיז ומודה דחייב לשלם לשמעון מה שהוציא

שמעון לקנותן מן לוי

(2) מלהעיז ולמיטען דהשאלים לשמעון ואינו חייב לשלם לו כלום

(ב) תירוץ

(i) אף על פי שנותן דמים כשטוען שנגנבו מכל מקום מעיז הוא להוציא לספרים מן שמעון

תד"ה נעל וגדר בדף נב: ודף נג.

בד"ה נעל וגדר כו' אבל סגר הדלת ונעל במפתח כו' דליכא דמסר ליה כו' עכ"ל משום דלא ליקני במסירת מפתח קאמר דליכא דמסר ליה בגר אבל דלא ליקני בנעילה אפילו במכר דאיכא דמסר ליה לא קני דהוה כמבריה ארי וק"ל:

תוס' בד"ה נעל וגדר כו' וקתני סיפא הכניס תרנגולין כו' וקנה נמי בנכסי הגר כו' עכ"ל אבל אי לא קנה בגר איכא למימר קנין אחרינא דקונה בהכניס תרנגולין ולא מטעם נעילת דלת כפרשב"ם שם ועיין ברא"ש בשמעתין ודו"ק:

בא"ד אבל קשה לרשב"א כו' אלא ודאי בנעל איירי ומשמע דוקא שהעמיד דלתות כו' עכ"ל לזו הקושיא גם לפרשב"ם דמשמע מפירושו דקבע מנעול בדלת לחוד דהוה בנין ולא הוה כמו דאפיך ליבני בעלמא ועיין ברא"ש בזה אבל מה שכתב מהרש"ל בשם התוספות דבסמוך דבהעמיד דלתות לחוד סגי אין זה מוכרח מדבריהם שם ודו"ק:

(1) הקדמה א'

- (א) קנין חזקה בקרקע למקח וממכר מבוסס על סימני בעלות כגון רפיק בה פורתא
(ב) חזקת ג' שנים מבוססת על עניני אכילת פירות ושאר השתמשויות דנוקטין אשר בעל הקרקע הי' לו להקפיד עליהן ולימחות

(2) הקדמה ב'

(א) ברייתא

(i) נעל ... הרי זו חזקה למקח וממכר

(3) הקדמה ג'

(א) רשב"ם כמבואר בתוספות ומהרש"א בד"ה נעל וגדר

(i) "נעל" משמעו קבע מנעול דדינו כבנין אשר בעלים עושים

(ii) ובפשיטות אין משמעו מסירת מפתח דהרי בקונה בנכסי הגר ליכא דמסר לי'

(iii) אלא תדע אף רבותא זו

(1) דאפילו במכר דאיכא דמסר לי' לא קנה במסירת מפתח

(2) וגם כן לא קנה בסגירת דלת ונעילה במפתח דהוה כמבריה ארי שעושה מצוה לשמור בית חבירו

(4) הקדמה ד' – משנה בדף נז.

(א) רישא דמשנה איירי במחזיק בנכסי גר שמת ושאר קניני מקח וממכר

(ב) סיפא דמשנה איירי במעשים כעין אכילת פירות דעולין לחזקת ג' שני חזקה ומילף דבאותן מעשה חזקה נכלל הכנסת תרנגולים בתוך הבית

(5) הקדמה ה' – גמרא בדף נז.

(א) עולא

(i) מעשים דנכללים בסיפא דמשנה לגבי חזקת ג' שנים חשיבי נמי כמעשה קנין לגבי קונה בנכסי הגר וקניני מקח וממכר

(6) תוספות ד"ה נעל

(א) קושיית ר"י לרשב"ם

(i) מן הך דעולא יוצא אשר הכנסת תרנגולים בבית חשיב חזקה אף ברישא לגבי קונה בנכסי הגר

(ii) ומסתבר דהכנסת תרנגולים מהני מטעם נעילת דלת

(7) המשך מהרש"א ד"ה נעל וגדר (השני)

(i) אי לאו הך דעולא היינו יכולים ליישב לרשב"ם אשר הכנסת תרנגולים מהני דיקא לחזקת ג' שנים (רא"ש מפרש כגון מצד אכילת פירות) ולא מטעם נעילת דלת

(8) המשך תוספות

(א) הקדמה לקושיית רשב"א לר"י

(i) גמרא בעמוד ב'

(1) אלו ראובן בנה פלטרין בנכסי הגר ושמעון העמיד דלתות קונה שמעון ולא ראובן

(2) דאע"ג דראובן השביחה

(3) מ"מ בלאו העמדת דלתות דשמעון לא מציי בעלים להשתמש באותו פלטרין

(4) ומה שבנה ראובן לא חשיב כבנין אלא כאלו "ליבני בעלמא הוא דאפיך"

(ב) קושיית רשב"א לר"י

(i) מובן דשמעון לא לבד דהעמיד דלתות אלא דגם כן נעל דלת דאלו מישהו אחר (לוי) נעל דלת נמצא אשר אף שמעון ליבני בעלמא הוא דאפיך ולוי הוא דקנה

(ii) הרי דלקנין איצטריך בין העמדת דלתות ונעילת דלת ואשר נעילת דלת גרידא לא מהני

(9) מהרש"א בא"ד אבל קשה

(א) קשיא לרשב"א

(i) תיקשי נמי לרשב"ם דסבירא לי' אשר קביעת מנעול מהני ונעילת דלת לא מהני

(ii) היתכן אשר העמדת דלתות ליבני בעלמא הוא דאפיך ולא הוה קנין ואשר קביעות מנעול גרידא בנין חשיב דהוה קנין

רשב"ם ד"ה ראי' בעדים

בפרשב"ם בד"ה ראי' בעדים כו' ראי' דמעיסתו קמץ כו' עכ"ל ק"ק דמה צריך ראי' דמעיסתו קמץ אם הם חלוקין בעיסתן כדקאמר אימור מעיסתו קמץ ובפירושים אחרים מצאתי דאינו ויש ליישב לפירושו דודאי צריך ראי' דקמץ מעיסתו אבל א"צ ראי' דקמץ כ"כ בקרקע שקנה או ההלואה ואהא קאמר

אימור דמעיסתו קמין כ"כ א"נ דא"צ ראייה דקרקע זו שקנה או ההלוואה הוא מעיסתו שקמין ואהא קאמר אימור מעיסתו כו' וק"ל:

עיין לעיל בד"ה מודה לי אבא

דף נג.

תוספות בא"ד אבל קשה

בא"ד אבל קשה לרשב"א א כו' אלא ודאי בנעל איירי ומשמע דוקא שהעמיד דלתות כו' עכ"ל זו הקושיא גם לפרשב"ם דמשמע מפירושו דקבע מנעול בדלת לחוד דהוה בנין ולא הוה כמו דאפיך ליבני בעלמא ועיין ברא"ש בזה אבל מה שכתב מהרש"ל בשם התוספות דבסמוך דבהעמיד דלתות לחוד סגי אין זה מוכרח מדבריהם שם ודו"ק:

עיין לעיל נב: תד"ה נעל

תד"ה נעל וגדר

בד"ה נעל וגדר כו' ואינה קשיא דאיכא למימר כו' ועוד דבעי רב במתנה היאך כו' עכ"ל ולא ניחא להו השתא למימר דמשום אחין שחלקו לחוד קתני בפניו כיון דבגר ובמתנה ליתא וק"ל:

רשב"ם ד"ה ומה מכר

בפרשב"ם בד"ה ומה מכר כו' א"נ יהיב ליה כו' כדתניא בקידושין מכר לו י' שדות כו' עכ"ל הך ראייה דמכר לו י' שדות כו' ה"ל לאתויי גם לעיל בד"ה שלא בפניו כו' וכ"ה בפירושים אחרים וק"ל:

רשב"ם ד"ה והשתא קעיילי

בד"ה והשתא קעיילי כו' ולא בעי לתרוצי דמעיקרא לא עיילי כלל כו' עכ"ל היינו לפי הך גירסת ספרים שלנו ושהסכימו בה התוס' דגרסינן דמעיקרא לא עיילי בה והשתא עיילי בה טובא עבד ויש לפרשו כך דמעיקרא לא עיילי כלל והשתא עיילי לה בדוחק דטובא עבד וכה"ג פרשב"ם לעיל גבי דמעיקרא הוי סלקי לה והשתא לא סלקי לה כו' ואפשר דגירסת רשב"ם הכא לא היה כך אלא כגירסא ראשונה שכתבו התוס' וק"ל:

(1) משנה

(א) נעל גדר פרץ כל שהוא הרי זו חזקה

(2) גמרא

(א) הוה אמינא על משמעות "גדר כל שהוא" – מעיקרא סלקי לה השתא לא סלקי לה

(ב) קשיא – טובא עביד ואינו "גדר כל שהוא"

(ג) מסקנא – מעיקרא סלקי לה ברווחא והשתא סלקי לה בדוחקא

גדר כל שהוא	מעיקרא	השתא	
הוה אמינא	סלקי לה	לא סלקי לה	קשיא: טובא עביד
מסקנא	סלקי לה ברווחא	סלקי לה בדוחקא	וניחא דעביד כל שהוא

(3) רשב"ם

(א) בהוה אמינא ד"מעיקרא סלקי לה" צריכין להוסיף "בדוחקא" דאלו מעיקרא סלקי לה סתם – דהיינו ברווחא – והשתא לא סלקי לה לא הוה סליק אדעתין אפילו בהוה אמינא דהיינו "גדר כל שהוא"

גדר כל שהוא	מעיקרא	השתא	
הוה אמינא	סלקי לה בדוחקא	לא סלקי לה	קשיא: טובא עביד
מסקנא	סלקי לה ברווחא	סלקי לה בדוחקא	וניחא דעביד כל שהוא

(4) המשך דגמרא כמבואר בתוספות

(א) הי לך ב' גרסאות על הוה אמינא דגמרא על משמעות "פרץ כל שהוא"

(ב) שים לב אשר לגרסא א' מקשי עליה בגמרא "מאי עביד" ועל גרסא ב' מקשי עליה בגמרא "טובא עביד"

פרצה כל שהוא	מעיקרא	השתא	
הוה אמינא לגרסא ראשונה בתוספות ובספרים שלנו	לא עיילי בה	לא עיילי בה	מאי עביד
הוה אמינא לגרסא דתוספות וספרים שלנו	לא עיילי בה	עיילי בה	טובא עביד
מסקנא דגמרא	עיילי בה ברווחא	עיילי בה בדוחקא	וניחא דעביד כל שהוא

(5) רשב"ם

(א) לא בעי לתרוצי דמעיקרא לא עיילי כלל והשתא עיילי לה בדוחק משום דקשה דטובא עביד

פרצה כל שהוא	מעיקרא	השתא	
הוה אמינא לגרסא ראשונה בתוספות ובספרים שלנו	לא עיילי בה	לא עיילי בה	מאי עביד
הוה אמינא לגרסא דתוספות וספרים שלנו	לא עיילי בה	עיילי בה	טובא עביד
מסקנא דגמרא	עיילי בה ברווחא	עיילי בה בדוחקא	ניחא דעביד כל שהוא
רשב"ם לא בעי לתרוצי	לא עיילי בה	עיילי לה בדוחקא	משום דתיקשי טובא עביד

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אלו גרס רשב"ם כגרסא דספרים שלנו

(ii) תיקשי דהרי אכן מקשי טובא עביד

(ב) תירוצ

(i) רשב"ם במהלך גרסא ראשונה אזיל אשר לדידה מקשיין "מאי עביד"

דף נג:

רשב"ם ד"ה מהו

[דף נג עמוד ב] בד"ה (והאי דאר"י) [מהו] כו' ואמרי' בקדושין תדע אלו מכר לו כו' א"ד האי לחודיה כו' כדאמרינן נמי בקדושין מי דמי התם אגדו כו' עכ"ל מיהו ע"כ דלא דמי ממש לדהתם דהתם אי' שדות בי' מדינות קאמר הכי בדרך דיחוי אבל הכא בהחזיק במיצר סלקא בתיקו והיינו דבי' שדות דכולהו חד סדנא הוא וה"ל שפיר אגדו בידו משא"כ הכא במיצר (דאין המיצר) בכלל שדה ולא הוה כ"כ אגדו בידו וק"ל:

(1) גמרא במסכת קידושין

(א) שמואל

(i) מכר לו עשר שדות בעשר מדינות ונתן דמיהם כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולם

(ב) רב אחא בר' דרב איקא

(i) תדע שאלו מסר לו עשר בהמות באפסר אחד ואמר לי' קני מי לא קנה

(ג) פירכא

(i) מי דמי התם אגודו בידו הכא אין אגודו בידו

(ד) שים לב

(i) פירכא דגמרא לא מפרכת שיטת שמואל ואינה אלא דיחוי לרב אחא בר' דרב איקא דאכן לית סייעתא לשמואל מן הך דעשר בהמות

(2) גמרא דידן

(א) שתי שדות ומצר אחד ביניהן

(ב) בעי ר' אלעזר החזיק במצר לקנות שתיהן מאי מי אמרינן דהאי מצר אפסרא דארעא הוא וקני או דלמא האי לחודי' קאי והאי לחודי' קאי

(ג) תיקו

(3) רשב"ם

(א) מיבעיא לי'

(i) אלו המצר משועבד הוא לשדה לשמרו כמו שהאפסר משמר את הבהמה וקנה כולן

(ii) או דלמא האי לחודי' קאי והאי לחודי' קאי ולא דמי לאפסר דאגודו בידו

(ב) שים לב

(i) דקבענו אשר בקידושין גם כן מיבעי לי' אלו עשר שדות שונה מן עשר בהמות מחמת דבעשר בהמות אגודו בידו

(4) מהרש"א

(א) איבעיא דידן נשארתי בתיקו ושאני מהך דקידושין דמסקי דקנה כל השדות ודלא קאמרי התם "מי דמי" אלא דרך דיחוי

ב) והיינו טעמא דהתם סדנא דארעא חד הוא וחשיב במקצת כאגודו בידו משא"כ מצר דהוי אגודו בידו הכי פחות

עשר בהמות	אגודו בידו הכי הרבה
סדנא דארעא	אגודו בידו קצת
מצר	אגודו בידו הכי פחות

תד"ה המציע

תוס' בד"ה המציע כו' דהגבהה חשובה בעינן עכ"ל ובאשר"י דתשמיש חשוב בעינן ומצאתי מוגה חזקה במקום הגבהה אבל מלשון רשב"ם בד"ה הגביה העבד כו' נראה שפיר דהמציע כו' מטעם הגבהה הוא ע"ש:

דף נד.

תד"ה אדעתא

[דף נד עמוד א] בד"ה אדעתא כו' וא"ת מצא בגל כו' אמאי לא קניא ליה חצירו כו' עכ"ל פי' דמצא בגל כו' אפי' אחר {כלומר איש אחר} שמצא הוא שלו {של אותו איש אחר} ואמאי לא קניא ליה לבעל הגל מטעם חצירו שלא מדעתו ועיין בתוס' שם וק"ל:

תד"ה מוליא

בד"ה מוליא כו' דלקמן תנן דבהעמדת בהמה לא קני כו' עכ"ל לקמן מוקי לה בשותפים דוקא דלא קפדי מיהו היינו דוקא לענין חזקת ג' שנים אבל לענין קניה כי הכא בנכסי גר קיימא סברא דעלמא דבהעמדת בהמה לא קני וק"ל:

דף נד:

רשב"ם ד"ה כדאזיל תיירא

[דף נד עמוד ב] בפ' רשב"ם בד"ה כדאזיל תיירא כו' דהיינו ב' שורות כו' ממזרח למערב כו' עכ"ל ק"ק לכאורה דמשמע דלא מסתבר ליה באינה מסויימת במצריה בבקעה גדולה לקנות במכוש א' וא"כ לפירושו בב' שורות חרישה נמי באורך מה יועיל לרוחב של הבקעה הגדולה ואם נקדים המאוחר למוקדם בפירושו א"ש וכצ"ל ממזרח למערב כו' מן צפון לדרום מתוך כך כו' כל אורך השדה ועל כל רחבו כו' ודו"ק:

(1) גמרא

(א) רב הונא אמר רב

- (i) בשדה נכסי הגר המסויימת במצרי' כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה
(ii) בשדה שאינה מסויימת במצריה כדי לקנות כולה צריך שיחפור כדאזיל תיירא דתורא והדר
(2) רשב"ם – ביאור של "כדאזיל תיירא דתורא והדר"

(א) "כשיחרוש צמד בקר שורה אחת מקצה גבול שדה עד קצהו "והדר" ובחזרתו יעשה עוד שורה אחרת "דהיינו שתי שורות על פני כל השדה משפתו אל שפתו ממזרח למערב "מתוך כך קנה כל השדה גם מן הצפון לדרום דכיון דחרש כל אורך השדה או על כל רחבו כאילו חרש כולו"

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) מוכח דרב ס"ל אשר מכוש אחד לא מועיל בשדה דאינה מסויימת במצרי'

(ii) וא"כ מה יועיל שתי שורות שחרש לכל מקומות שלא חרש

(ב) תירוץ

(i) מגיהין ברשב"ם כדלהלן

(1) "כשיחרוש צמד בקר שורה אחת מקצה גבול שדה עד קצהו "והדר" ובחזרתו יעשה עוד שורה אחרת "דהיינו שתי שורות על פני כל השדה משפתו אל שפתו ממזרח למערב ומצפון לדרום "מתוך כך קנה כל השדה "דכיון דחרש כל אורך השדה וכל רחבו כאילו חרש כולו"

תד"ה וישראל

תוס' בד"ה וישראל כו' שהיו עומדין במקום שכותבין כו' מעפרון בק"ו מגופו כו' עכ"ל משום דלא אימעוט שטר בעכו"ם מספר המקנה דירמיה כמ"ש לעיל אלא שטר לחוד אבל דבעי שטר עם כסף לא אמעיט מהתם ולכך הוצרכו לק"ו מגופו כו' אך ק"ק כיון שכבר כתבו שהיו עומדין במקום שכותבין וא"כ מדינא קונה בכסף בפשיטות ה"ל לרשב"א להקשות על זה דמאחר שהעכו"ם מסתלק למה לא יגמור בדעתו לקנות כו' ומי הצריכו לקושייתו למה שכתב דקונה בכסף גרידא מעפרון בק"ו ויש ליישב ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) דיני סילוק מוכר במכירת קרקע כמבואר בסוף תוספות ד"ה עובד כוכבים

מקור		
[אינו מענייננו	מעיקר הדין מסתלק בכסף גרידא	מוכר ישראל חלק א'
סברא שלוקח אינו גומר בדעתו בלי שטר	במקום שכותבין שטר בעי נמי שטר	מוכר ישראל חלק ב'
לימוד מן ירמ' ואיצטריך נמי ילפותא מן עפרון וקל וחומר מגופו דמהך דירמ' לא אימעוט אלא שטר לחוד ואי לאו דעפרון וקל וחומר הוה אמינא דבעי כסף ושטר תרוייהו	לא מסתלק בשטר לחוד ולא בעי כסף ושטר תרוייהו	מוכר עובד כוכבים חלק א'
	רשב"ם ותוספות דנין אלו מסברא בעי נמי שטר בדומה למוכר ישראל	מוכר עובד כוכבים חלק ב'

(2) גמרא

(א) נכסי עובד כוכבים שמכרן לישראל שקיבל העובד כוכבים הדמים ממנו ועדיין לא החזיק בה ישראל הפקר הן ואם קדם ישראל אחר והחזיק בה קנה

(ב) מאי טעמא ... ישראל לא קנה עד דמטי שטרא לידי'

(3) רשב"ם כמבואר במהרש"א

(א) מדובר במקום שכותבין שטר וישראל לא קונה מן מוכר ישראל בכסף גרידא דאיצטריך נמי שטר דבלי שטר לא גומר דעת'

(ב) וכן דינא במוכר עובד כוכבים

(4) תוספות ד"ה וישראל

(א) קושיית רשב"א

(i) אכן מדובר במקום שכותבין שטר

(ii) ברם תיקשי

(1) דעל סמך לימוד מן עפרון ומכל וחומר ישראל קונה מן עובד כוכבים בכסף גרידא במקום שאין כותבין שטר

(2) ולא מסתבר אשר ישראל שקונה מן עובד כוכבים במקום שכותבין שטר לא גומר בדעתו לקנות שדה בכסף גרידא דהרי במהלך זה יפסיד לוקח לכל מי שמחזיק בשדה לפני שכותבין שטר

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) כיון שכבר כתב רשב"א דמדובר במקום שכותבין שטר מוכח דנוקט רשב"א אשר במקום שאין כותבין שטר בפשיטות אזלינן בתר עיקר הדין דעובד כוכבים מוכר בכסף גרידא כמבואר בתוספות בד"ה עובד כוכבים

(ii) ותיקשי דאמאי איצטריך רשב"א בקושייתו להקדים אשר עיקר הדין יוצא מן לימודי עפרון וקל וחומר מגופו

דף נה:

תד"ה דרך היחיד בא"ד לא ליתני

[דף נה עמוד ב] בד"ה דרך היחיד ודרך כו' כן הוא בסדר המשנה דרך היחיד ואח"כ דרך הרבים ומדבריהם הכא ובפ' הכונס נראה דגרסי' נמי שביל היחיד ואח"כ שביל הרבים ולא כפרשב"ם וק"ל:

בא"ד לא ליתני שביל הרבים ואנא כו' או איפכא כו' מדתנן שביל הרבים ולא תנא כו' עכ"ל ולפי מה שכתב הר"ש בפ"ב דפאה דה"א דשביל הרבים דקביע עדיף להפסיק אילן מדרך הרבים דלא קביע כו' עכ"ל ע"ש לא קשה מידי והתוספות הכא לא ניחא להו למימר הכי דע"כ שביל הרבים אף על גב דקביע לא עדיף מדרך הרבים דא"כ כדפריך בירושלמי אמאי תנא שביל הרבים כו' ה"ל לשנויי הכא דמשום אילן איצטריך למיתני כדמשני לעיל גבי דרך הרבים ודו"ק:

(1) משנה

(א) עיין בטבלא לדרכים ושבילין דמפסיקין לפאה בשדה זרעים לפי סדר תוספות כמבואר במהרש"א ד"ה דרך היחיד

דרך היחיד
דרך הרבים
שביל היחיד
שביל הרבים

(ב) אותן דרכים ושבילין לא מפסיקין בשדה אילן

(2) ירושלמי

- (i) איצטריך למיתני דרך הרבים לאשמועינן דלא מפסיק בשדה אילן
- (ii) איצטריך למיתני שביל היחיד למילף דהגם דגרע מכולהו מפסיק בדקבוע
- (iii) איצטריך למיתני דרך היחיד למילף דמפסיק אפילו כשאינו קבוע
- (iv) איצטריך למיתני שביל הרבים למילף דמפסיק דיקא כשקבוע

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) אלו שביל הרבים קליש לגבי דרך היחיד

(1) אז אפילו הוה קתני דרך היחיד ולא הוה קתני שביל הרבים הייתי יודע דשביל הרבים מפסיק דיקא בדקבוע

(2) דהייתי אומר דאלו מפסיק אפילו בדאינו קבוע

(3) עדיף הוי לה למשנה למיתני שביל הרבים דלא בעי קבוע הגם דקליש מלמיתני רבותא לא כל כך גדול אשר דרך היחיד דאלים מפסיק אף בדאינו קבוע

(ii) ואלו שביל הרבים אלים לגבי דרך היחיד

- (1) אז אפילו הוה קתני שביל הרבים ולא הוה קתני דרך היחיד נמי הייתי יודע דשביל הרבים מפסיק דיקא בקבוע
- (א) דהייתי אומר דאלו שביל הרבים מפסיק אפילו בדאינו קבוע
- (ב) עדיף הוי לה למשנה למיתני דרך היחיד דלא בעי קבוע הגם דקליש מלמיתני רבותא לא כל כך גדול אשר שביל הרבים דאלימ מפסיק אף בדאינו קבוע
- (iii) תירוץ
- (1) לא הוינא ידענא איך למידרש דלא הוינא ידענא איזו אלימ ואיזו קליש
- (2) פרטי תירוץ זו אינן מעניננו
- (4) ר"ש במסכת פאה
- (א) תירוץ
- (i) אין הכי נמי אשר אי לא תני שביל הרבים הייתי יודע דמפסיק דיקא בקבוע
- (ii) ברם הייתי אומר אשר שביל הרבים דקבוע אלימ אפילו לגבי דרך הרבים שאינו קבוע ומפסיק אפילו בשדה אילן
- (iii) לכן קתני שביל הרבים למילף
- (1) דהגם דאיצטריך שיהא קבוע כדי להפסיק בשדה זרעים
- (2) מכל מקום אינו מפסיק בשדה אילן
- (5) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אמאי לא תירצו תוספות כאן כר"ש
- (ב) תירוץ
- (i) לא יתכן אשר מסברא יכול להיות אשר שביל הרבים דקבוע יהא אלימ ביחס דרך הרבים שאינו קבוע ומפסיק בשדה אילן
- (ii) דהרי ירושלמי כבר סליק אדעת'י הך דשדה אילן דהרי מנמק דהיינו טעמא דקתני דרך הרבים למילף אשר דרך הרבים לא מפסיק בשדה אילן
- (iii) ולכן
- (1) אלו איכא אפילו הוה אמינא למימר אשר שביל הרבים דקבוע מפסיק בשדה אילן
- (2) הוה לי' לירושלמי לנמק דמשנה איצטריך למיתני שביל הרבים להפריך הוה אמינא זו ולמילף דשביל הרבים לא מפסיק בשדה אילן

תד"ה ר' אליעזר מטהר

בד"ה ר"א מטהר כו' ואף על גב תלינן אדעתא דממונא קאתי והוי ס"ס כו' עכ"ל צ"ע כיון דלא אסקי השתא אדעתייהו כפרש"י התם דרוב גנבי עכו"ם הוו בפולמסא ולכך הוה שפיר ס"ס כהך גנבי דנהרדעי א"כ אמאי לא תקשי להו מאי פריך מעיקרא ספק ביאה ספק מגע הוא הא שפיר הוי ספק ביאה ספק עכו"ם

על ספק ישראל על ומה"ט הוכרח רש"י לפרש התם דבפולמסא רוב עכו"ם הוו
 כמ"ש שם התוספות ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

בא"ד והדר גריס האי ספק ביאה כו' דאדרבה ספק ביאה היא כו' עכ"ל הוצרך
 לזה דלא ניחא ליה כדפרש"י למימר דגבי גנבי ספק ישראל וגבי פולמסא אמר
 ודאי עכו"ם דא"כ ה"ל לתלמודא לפרש כמו שהקשו שם התוס' וע"כ כתבו
 להוסיף בגירסת ר"ת מלת האי דבלאו מלת האי משמע כפרש"י התם דפריך
 ספק ביאה קאמרת הא לאו ספק ביאה הוא דודאי עכו"ם נינהו אבל אי גרסינן
 האי ספק ביאה כו' יש לפרש כפי' ר"ת דודאי ספק ביאה הוא אם באו עכו"ם
 אם לאו אלא דפריך האי ספק ביאה כיון דלא הוי ס"ס ספק מגע הוא ולא שרי
 ר"א בספיקא א' ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) ילפינן מן פרשת סוטה אשר ספק טומאה ברשות היחיד טמא

(2) משנה

(א) הנכנס לבקעה בימות הגשמים דהוי רשות היחיד וטומאה בשדה פלונית ואמר הלכתי במקום הלז
 ואיני יודע אם נכנסתי לאותה שדה אם לאו

(ב) ר' אליעזר מטהר וחכמים מטמאין

(ג) והיינו טעמא דר' אליעזר דמטהר שהי' ר' אליעזר אומר הגם דספק טומאה ברשות היחיד טמא היינו
 דוקא ספק מגע אבל ספק ביאה טהור

(3) רש"י – ביאור

(א) חלק א'

(i) מדובר באופן אשר אותה שדה דבה נמצא טומאה היתה מלאה טומאה ולכן ליכא אלא חד ספק
 דהיינו אלו בא לאותה שדה – אותה ספק מקרי "ספק ביאה"

(ב) חלק ב'

(i) לר' אליעזר טהור משום דספק טומאה ברשות היחיד דטמא מסוטה גמרינן לה ובסוטה הוי ספק
 טומאה ולא ספק ביאה דודאי נסתרה

(ii) לחכמים

(א) טמא דלא שאני ספק ביאה משאר ספק

(ב) ברם באופן ספק ספיקא טהור אפילו ברשות היחיד ולכן טהור אלו הך שדה אינה מלאה
 טומאה ואיכא בין ספק ביאה לאותה שדה בין ספק מגע אלו נטמא במגע בתוך השדה

שיטת רש"י	ספק ביאה – שדה מלאה טומאה	ספק ספיקא – לא מלאה טומאה
ר' אליעזר	טהור	
חכמים	טמא	טהור

(4) חלק א' דסוגיא במסכת עבודה זרה בדף ע. – הני גנבי דנהרדעי

(א) לשון דגמרא לפי גרסת רש"י

(i) הוה עובדא בגנבי נהרדעי ואמר שמואל דחמרא שרי

- (ii) {בלשון שאלה} כמאן כר' אליעזר דאמר ספק ביאה טהור בסוגיא דבקעה
- (iii) {תשובה אתיא אפילו כרבנן ד} שאני התם כיון דאיכא דפתחי לשום ממונא הוה לי' ספק ספיקא
- (5) רש"י – ביאור דהני גנבי
- (א) הני גנבי ספק ישראל ספק עכו"ם
- (ב) ספק אלו באו עכו"ם או ישראל חשיב ספק ביאה
- (ג) שאלו אלו שמואל הכשיר כשיטת ר' אליעזר בספק ביאה והשיבו דכיון דאיכא עכו"ם דפתחי לשם ממונא איכא גם כן ספק מגע ושמואל הכשיר כחכמים מכוח ספק ספיקא
- (6) חלק ב' דסוגיא דלעיל – ההוא פולמוסא דנהרדעי
- (א) לשון דגמרא
- (i) ההוא פולמוסא דסליק לנהרדעא פתחו חביתא טובא
- (ii) כי אתא רב דימי אמר עובדא הוה קמ' דר' אלעזר ושרי ולא ידענא אי משום דסבר לה כר' אליעזר דאמר ספק ביאה טהור אי משום דסבר רובא דאזלה בהדי פולמוסא ישראל נינהו
- (iii) {בתמ'י} אי הכי האי ספק ביאה ספק מגע היא
- (iv) {תשובה} כיון דמפתחי טובא אימא אדעתא דממונא פתחי וכספק ביאה דמי
- (ב) ומסקי אשר לחכמים טהור דוקא בפולמוסא דרובא ישראל אבל בספק עכו"ם ספק ישראל טמא
- (7) רש"י – ביאור דההוא פולמוסא
- (א) ההוא פולמוסא ודאי עכו"ם הויה ולכן מקשי דהוה ספק מגע דטמא לר' אליעזר ולא ספק ביאה דטהור לר' אליעזר
- (ב) ומתרצי דכיון דמפתחי טובא מקילין ונוקטין דההיא ספק מגע יש לו תורת ספק ביאה וטהור אליבא דר' אליעזר
- (ג) מה שאין כן לחכמים דטמא כיון דליכא אלא ספק חדא
- (8) תוספות דידן
- (א) מעיקרא לא אסיק אדעתייהו דתוספות אשר רש"י נוקט דפולמוסא ודאי עכו"ם ולכן מקשי לרש"י
- (i) דחכמים הוי להו למימר דטהור אפילו בדליכא אלא ספק ישראל ספק עכו"ם וליכא רובא ישראל
- (ii) דהרי איכא ספק ספיקא דהיינו ספק באו עכו"ם וספק מגע כעין הך דהני גנבי
- (ב) בסוף מפרשי לרש"י כדביארנו דמדובר בודאי עכו"ם ולכן ליכא ספק ספיקא ומובן דטמא לחכמים
- (9) מהרש"א ד"ה ר' אליעזר מטהר
- (א) קשיא לתוספות
- (i) בשלב תוספות בעוד דלא אסיק אדעתייהו שיטת רש"י דמדובר בודאי עכו"ם
- (ii) הוי להו להקשות לרש"י אשר ספק באו עכו"ם בפשיטות הוה ספק ביאה ואמאי הקשו בגמרא דלא הוי אלא ספק מגע
- (10) המשך תוספות כמבואר במהרש"א בא"ד והדר
- (א) קושיית רבינו תם לרש"י

- (i) הוי לגמרא למימר בהדיא אשר בהני גנבי מדובר בספק ישראל ספק עכו"ם ובההיא פולמוסא מדובר בודאי עכו"ם
- (ב) לשון דגמרא בהני גנבי לשיטת רבינו תם
- (i) הוה עובדא בנהרדעי ואמר שמואל דחמרא שרי
- ~~(ii) שאלה~~
- (iii) {בניחותא} כמאן כר' אליעזר דאמר ספק ביאה טהור
- ~~(iv) תשובה~~
- (1) ~~שאני התם כיון דאיכא דפתחי לשום ממנא הוה לי' ספק ספיקא~~
- (ג) בההוא פולמוסא לא שונה גרסת רבינו תם מגרסא דרש"י
- (ד) ביאור שיטת ר"ת
- (i) הקדמה
- (1) חכמים אית להו דאפילו ספק ספיקא טמא ברשות היחיד מה שאין כן ר' אליעזר דאית לי' אשר ספק ספיקא טהור ברשות היחיד
- (2) ר' אליעזר משתמש בלשון ספק ביאה דיקא באופן ספק ספיקא להדגיש דאיכא ספק ספיקא ולחד ספק קורא ספק ביאה ולאידך ספק קורא ספק מגע – ואכן בדליכא אלא ספק חדא קורא לי' ספק מגע
- (ii) בהני גנבי
- (1) מסקי בניחותא דאיתא כמאן כר' אליעזר מכח ספק ספיקא
- (2) ולא גרסינן דמסקי שאני התם וכו'
- (iii) בההוא פולמוסא
- (1) אכן איכא ספק ישראל ספק עכו"ם כעין הני גנבי
- (2) בדמקשי "האי ספק ביאה ספק מגע" רצונם לומר דליכא לאוקמה כר' אליעזר כיון דליכא אלא ספק חדא – אשר בכל אופן קורא לי' ר' אליעזר ספק מגע – כיון דאלו באו עכו"ם ודאי מנסכי
- (3) ומתרצי דכיון דפתחי חביתי טובא איכא עוד ספק והוה ספק ספיקא דטהור ברשות היחיד דיקא לר' אליעזר
- (11) המשך מהרש"א בא"ד והדר גריס
- (א) לשיטת רש"י בההוא פולמוסא עדיף למיגרס "ספק ביאה ספק מגע" ולא "האי ספק ביאה ספק מגע" מפני דגמרא רצונה לומר "אמאי אמרת דהוה ספק ביאה הלא בקושטא הרי הוא ספק מגע"
- (ב) לשיטת תוספות בההוא פולמוסא עדיף למיגרס "האי ספק ביאה ספק מגע" מפני דגמרא רצונה לומר "ההוא ספק דאתה קורא אותו ספק ביאה מן הדין אינו אלא ספק מגע כיון דבגוונא דידן ליכא אלא ספק חדא"

דף נו.

רשב"ם ד"ה ואזדא רבא לטעמי'

[דף נו עמוד א] בפרשב"ם בד"ה ואזדא רבא כו' דאמר לעיל אפילו לענין שבת עכ"ל בפשיטות טפי ה"ל לפרש לענין פיסלא כמ"ש מהרש"ל וכן מוכחא הסוגיא דפ' המוציא אלא דפי' כן דמשמע ליה דמייתי ליה הכא אמצר וחצב וק"ל:

רשב"ם ד"ה וקבעי גמרא

בד"ה וקבעי גמרא כו' דאלו רב ושמואל אמרו לעיל כדאזיל תיירא כו' עכ"ל אף שרשב"ם גופיה פירש לעיל אהא דקביע ושאינה מסויימת במיצריה עד כמה היינו דוקא לרב מ"מ למאי דמסיק כדאזיל תיירא כו' מצינו למימר שפיר דאליבא דשמואל נמי סגי בהכי ולא פליג בהא אדרב וק"ל:

(1) גמרא דף נד.

(א) שאלה א'

(i) מאי שיעורו של "רפיק בה פורתא" כדי לקנות לשדה המסויימת במצרי'

(ב) תשובת רב

(i) כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה

(ג) תשובת שמואל

(i) לא קנה אלא מקום מכושו לבד

(ד) שאלה ב'

(i) מה דינה של שדה שאינה מסויימת במצרי'

(ה) תשובה

(i) כדאזיל תיירא דתורא והדר כמבואר לעיל בדף נד:

(2) רשב"ם בדף נד.

(i) שאלה ב' לא נשאלה אלא לרב דבפשיטות קנין שדה המסויימת במצרי' הרי הוא בנקל ביחס לשדה שאינה מסויימת במצרי' ולכן יכול להיות אשר בשדה שאינה מסויימת במצרי' לא מספיק מכוש אחד לקנות כולה

(ii) מה שאין כן לשמואל דקסבר אשר אפילו בשדה המסויימת לא קנה אלא מקום מכושו לבד לית למישאל כלום דעל כרחך קסבר אשר בשדה שאינה מסויימת דלא קנה אלא מקום מכושו לבד

(3) רשב"ם בסוגיא דידן

(א) רב ושמואל תרוייהו סברי אשר בשדה שאינה מסויימת קונה כדאזיל תיירא דתורא והדר

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) מאי שנא דבדף נד. פירש רשב"ם דשאלה ב' לא נשאלה אלא לרב

(ב) תירוך

(i) אין הכי נמי אשר שאלה ב' לא נשאלה אלא לרב

(ii) ברם

(1) לאחר דמסקי אליבא דרב אשר שדה שאינה מסויימת לא קנה כל השדה במכוש אחד ודמהני מיהת בדאזיל תיירא וכו' כאלו הכיש כל השדה

(2) יכול להיות

(3) דהגם דלשמאל דאין הכי נמי דסבירא ל' דמכוש אחד לא קנה אלא מקום מכושו לבד מ"מ בדאזיל תיירא וכו' מהני כאלו הכיש כל השדה בין במסוימת בין בלא מסוימת

(4) ולא פליג ארב אלא בשדה המסוימת בדלא אזיל תיירי דהתם לרב מהני במכוש אחד ממש

תד"ה אבל פיסלא לא

תוס' בד"ה אבל פיסלא כו' דלא אשכחן רשות בפני עצמו שהוא חשוב בפחות מד' כו' עכ"ל ק"ק א"נ דהוי פחות אם הוא רחב ג' אמאי לא הוי רשות בפני עצמו דהיינו מקום פטור כפרשב"ם ויש ליישב ודו"ק:

תד"ה הר שעיר

בד"ה הר שעיר כו' נמי איירי כו' שלא טיהרו בסיחון כו' אלא מפרש למה מעשרין מעשר עני כו' עכ"ל ודאמר מר הרבה כרכים כבשו כו' והניחום כדי שיסמכו עליהם עניים אף על גב דמא"י היו כו' כ"ש עמוך ומואב כו' ע"כ מתוס' דפ"ק דיבמות ע"ש:

רשב"ם ד"ה משלמין לו

בפרשב"ם בד"ה משלמין לו כו' כאשר זמם ולא כאשר עשה כו' עכ"ל ולא הוי הכא כאשר עשה כמ"ש בנ"י ע"ש:

(1) משנה

(א) היו שנים מעידין על ראובן שאכלה ג' שנים ונמצאו זוממין משלמין למערער את הכל

(2) רשב"ם

(א) כדכתיב כאשר זמם ולא כאשר עשה

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הלא ראובן כבר "עשה" דלכאורה כבר מחזיק בשדה

(ב) תירוך

(i) עיין בנימוק יוסף דמדובר באופן דראובן לא הי' בשדה בשעת עדותן

(ג) קשיא

(i) אם כן אמאי מייתי רשב"ם הך דכאשר זמם ולא כאשר עשה

(ד) תירוך

(i) רצונו לפרש אשר בנידון דידן ליכא "כאשר עשה"

דף נו:

תד"ה הרי אלו ג' עדיות

[דף נו עמוד ב] תוס' בד"ה הרי אלו ג' עדיות שהרי העד כו' כמו כן אחיו כו' עכ"ל אין מלת שהרי הוכחה ונתינת טעם דהוי ג' עדיות דאדרבה אימא דהוי עדות א' כר' עקיבא והוא עצמו יכול להעיד בשנים אבל אחיו לא יעיד אלא שבאו לומר דלהך מלתא חשיב להו ג' עדיות דס"ל כמו שהוא עצמו יכול להעיד בשנים כך אחיו יכול להעיד משא"כ אי הוה עדות א' אחיו לא היה יכול להעיד וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) אח א' ואח ב' דקרובין הם אין יכולין להעיד בעדות אחת

(2) הקדמה ב'

(א) ר' עקיבא

(i) לעדות שני חזקה איצטריך כת אחת דמעידה לכל ג' שנים דעדות אחת הוא

(ב) רבנן

(i) יכול להיות דמעידין ג' כתות כת אחת לשנה דעדיות מחולקין הן ועדות לכל שנה הוה עדות אחת בפני עצמה

(3) משנה כמבואר ברשב"ם

(א) שלשה אחין [כלומר ראובן לשנה א' שמעון לשנה ב' ולוי לשנה ג'] ואחד [יהודה שאינו אח] מצטרף עמהם [לכל ג' שנים] הרי אלו שלש עדיות

(ב) ולהכי כשר עדותן דאשתא דקא מסהיד אח א' לא קא מסהיד אח ב' ואין כאן שני עדים קרובים בעדות אחת

(4) תוספות

(א) "הרי אלו שלש עדיות שהרי העד [יהודה] שהעיד בראשונה הוא עצמו יכול להעיד בשני' ולא אמרינן אדם קרוב אצל עצמו וכמו כן אחיו יכול להעיד"

(5) מהרש"א

(א) הקדמה

(i) לכאורה כיוונו תוספות להוכיח לרבנן אשר עדיות מחולקין הן כיון דיהודה שאינו אח מעיד לכל ג' שנים ולא אמרינן אדם קרוב אצל עצמו

(ב) קשיא

- (i) הא דיהודה מעיד לכל ג' שנים אינה הוכחה דעדיות מחולקין
(ii) דאדרבא ר' עקיבא מצריך אשר כל עד יעיד על ג' שנים כולן וליכא ריעותא דאדם קרוב אצל עצמו כיון דהני עדים בעדותן על שנה ב' אינן מסייעין לעדותן על שנה א' וכו'

(ג) תירוץ

- (i) באמרם "שהרי" לא כיוונו תוספות להוכיח אשר עדיות חלוקות הן
(ii) אלא נוקטין דכבר קבענו אשר רבנן אית להו דעדות מחולקין
(iii) ומדגישינן תוספות בניחותא
- (1) דכמו דקבענו לכל הדעות אשר איש אחד יכול להעיד על ב' או ג' שנים ולא אמרינן אדם קרוב אצל עצמו כיון דהני עדים בעדותן על שנה ב' אינן מסייעין לעדותן על שנה א' וכו'
(2) כמו כן כיון דעדיות מחולקין הן מצי אח א' להעיד לשנה א' ואח ב' להעיד על שנה ב' וכיון דכל אח בעדותו על שנה חדא לא מסייע לאחיו לגבי שנים אחרות אין קרובתן ריעותא

תד"ה אלא מעתה

בד"ה אלא מעתה כו' א' אומר אכלה אג"ה ובד"ו הניחה בורה כו' וא' אומר לא כי כו' עכ"ל אבל בשנים אומרים אכלה אג"ה ובד"ו הניחה בורה כו' וב' אומרים לא כי כו' אף על גב דמכחשי אהדדי הוי חזקה דלעדות א' {כלומר דבגוונא דר' נחמן} עדות ב' {הכיתות} {העדים} בטלות דלא ידעינן הי מינייהו דמשקרי אבל הכא אף על גב דכת א' ודאי משקרי מתקיימת החזקה בכת השניה ולפרשב"ם יש להסתפק בזה בב' כתות שאמרו בדילוג ודו"ק:

בא"ד דהכא לא מכחשו כו' ודקאמר התם אשתא דקא מסהיד מר כו' עכ"ל אין זה עיקר הטעם דהא כשא' אומר אכלה אב"ג וא' אומר דה"ו הוי חזקה מעלייתא כריב"ק אף על גב דאשתא דקא מסהיד מר לא קמסהיד מר אלא דר"ל אשתא דקא מסהיד מר כו' ובאתרא דמוברי באגי הוה הכחשה וכה"ג צ"ל לפירוש רשב"ם דאין זה עיקר הטעם אלא משום דאכלה בדילוג ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) ברייתא דף לב.

- (i) זה אומר ביום ראשון ליה פלוני מפלוני מנה וזה אומר ביום שני ראיתי גם אני שלוח ממנו
(ii) לר' יהושע בן קרחה עדותן מתקיימת דמכל מקום אמנה קא מסהדי

(2) הקדמה ב'

(א) אכלה בדילוג א' ג' ה' ליכא חזקה

(ב) ברם רב הונא מילף דבאתרא דמוברי באגא איכא שני חזקה באכלה א' ג' ה' והובירה ב' ד' ו'

(3) גמרא דידן לפי רשב"ם

(א) בין לרב יהודה בין לרב לנחמן

- (i) באופן א' – אחד אומר אכלה חטין א' ב' ג' ואחד אומר אכלה שעורין א' ב' ג' – הרי זו חזקה

- (ii) באופן ב' – אחד אומר אכלה א' ג' ה' ואחד אומר אכלה ב' ד' ו' – לא הוּיָא חזקה
(ב) והיינו טעמא
- (i) באופן ב' בשתא דקא מסהיד מר לא קא מסהיד מר – באופן א' תרוייהו בחדא שתא קא מסהדי
(ii) מאי איכא למימר בין חיטי לשערי – בין חיטי לשערי לאו אדעתיהו דאינשי
- (4) מהרש"א בסוף א"ד דהכא
(א) עיקר חילוק בין אופן א' לאופן ב' היינו
(i) דבאופן א' עדים תרוייהו קא מסהדי דאכלה רצופין א' ב' ג' ולא מדייקי אלו אכלה חטין או אכלה שעורים
(ii) מה שאין כן באופן ב' כל עד מעיד דאכלה בדילוג
(ב) שים לב
(i) דיתר דברי גמרא – "בשתא דקא מסהיד מר לא מסהיד מר" – אינו עיקר תירוץ דלר' יהושע בן קרחה ליכא ריעותא אלו העיד אחד א' ב' ג' ואידך ד' ה' ו' דתרוייהו על אכלה רצופין קא מסהדי בלי דילוג
(5) גמרא דידן לפי תוספות
(א) רב יהודה – דומיא לביאור רשב"ם
(i) באופן א' – אחד אומר אכלה חטין א' ב' ג' ואידך אומר אכלה שעורין א' ב' ג' – הרי זו חזקה
(ב) קשיא דרב נחמן
(i) לדידך
(1) באופן ג' – אחד אומר אכלה א' ג' ה' והניחה בורה ב' ד' ו' ואחד אומר אכלה ב' ד' ו' והניחה בורה א' ג' ה' דמכחשי אהדדי דבשנה דזה אומר אכלה אומר אידך דהניחה בורה
(2) נמי ליהוי חזקה כיון דלא איכפת לך דמכחשי אהדדי לגבי חטין ושעורין וכל אחד מעיד על שני חזקה לפי רב הונא בהקדמה ב'
(ג) תירוץ דרב יהודה
(i) הכי השתא התם באופן ג' בשתא דקא מסהיד מר לא קא מסהיד מר הכא באופן א' תרוייהו בחדא שתא קא מסהדי
(ii) מאי איכא למימר בין חיטי לשערי – בין חיטי לשערי לאו אדעתיהו דאינשי
- (6) מהרש"א
(א) בדמיון קצת למה שפירש מהרש"א לרשב"ם לעיל
(i) לא מדייקי אלא דבאופן א' עדים תרוייהו קא מסהדי דאכלה רצופין א' ב' ג' ולא מדייקי אלו אכלה חטין או אכלה שעורים ולכן לא מכחשי אהדדי מה שאין כן באופן ג' הני עדים מכחשי אהדדי דבשנה דזה אומר אכלה אומר אידך דהניחה בורה
(ii) יתר דברי גמרא – "בשתא דקא מסהיד מר לא מסהיד מר" – אינו עיקר תירוץ דלר' יהושע בן קרחה ליכא ריעותא אלו העיד אחד א' ב' ג' רצופין ואידך ד' ה' ו' רצופין מבלי להכחיש אהדדי
(7) מהרש"א ד"ה אלא מעתה
(א) שאלה

- (i) האם היא חזקה באופן ד' דשונה מן אופן ג' כדלהלן
- (1) אופן ד' – אחד אומר שנים אומרים אוכלה א' ג' ה' והניחה בורה ב' ד' ו' ואידך אומר ושנים אומרים אוכלה ב' ד' ו' והניחה בורה א' ג' ה'
- (ב) תשובה
- (i) נראה דהיא חזקה
- (ii) דבאופן ג' לכל הפחות משקר עד אחד וליכא תרי עדי חזקה
- (iii) מה שאין כן באופן ד' דאין הכי נמי דכת אחת משקרת אבל אידך כת מסהידא על שני חזקה
- (ג) אבל יש להסתפק
- (i) האם היא חזקה באופן ה' דשונה מן אופן ב' כדלהלן: אופן ה' – אחד אומר שנים אומרים אוכלה א' ג' ה' ואחד אומר ושנים אומרים אוכלה ב' ד' ו'
- (ii) האם נימא דאף על גב דכל כת על דילוג קמסהדי מכל מקום בסך הכל מעידים על אכילת שש שנים

דף נז:

גמרא ואי בעית אימא

[דף נז עמוד ב] גמרא ואב"א הא והא דליכא ינוקא כו' ול"ק הא דאיכא שמעא כו' כ"ה בנוסחאות אחרים וק"ל:

תד"ה בשותפין

תוס' בד"ה בשותפין כו' ועוד נראה דיש לחלק בין שדה לחצר כו' עכ"ל ולעיל דקשיא ליה לתלמודא דשמואל אדשמואל לא בעי לשנויי ולחלק בין שדה לחצר דתרתיה מלתייהו דשמואל משמע ליה דבשדה קאיירו ואין להקשות אמאי לא תרצו הכא נמי כדמשני רבינא לעיל לחלק בין יש בו דין חלוקה ובין אין בו דין חלוקה די"ל הא דפריך משותפין שנדרו מוקמינן לה אף באין בהן דין חלוקה דיכול לאסור עליו כמ"ש התוספות לקמן וא"כ לרבינא ע"כ דאית לן לפלוגי בין שותפין שנדרו ובין קניית שותפין דהכא דהא לענין קניה לא קפיד באין בה דין חלוקה ובנדר קפיד והיינו כדמסיק רבינא דהא מני ר"א דלענין נדרים מחמיר אפילו בויתור אבל תלמודא הכא דלא אסיק אדעתיה למימר דר"א היא וע"כ לא מפליג בין אין בה דין חלוקה ליש בה דין חלוקה דאל"כ אכתי תקשי ליה הך דשותפין שנדרו דאוסר אף באין בהן דין חלוקה ודו"ק:

(1) הקדמה א' – גמרא דף מב:

(א) שמואל – שותף יש לו חזקה

(ב) קשיא

(i) והאמר שמואל שותף כיוורד ברשות דמי ומשמע דאין לו חזקה

- (ג) תירוץ
- (i) הא דנחית לכולה הא דנחית לפלגא
- (ד) תירוץ דרבינא
- (i) הא דאית בה דין חלוקה דקפיד ואיכא חזקה
- (ii) הא דלית בה דין חלוקה דלא קפיד וליכא חזקה
- (2) הקדמה ב' – המשך בדף מב:
- (א) היינו טעמא דשותף אין לו חזקה דפעמים מניח לאחד להשתמש לחברו ג' שנים ואחר כך ישתמש הוא
- (3) משנה דידן
- (א) רישא
- (i) ה' מעמיד בהמה בחצר אין להן חזקה
- (ב) סיפא
- (i) עשה מחיצה לבהמתו הרי זו חזקה
- (4) גמרא דידן
- (א) קשיא
- (i) מאי שנא רישא מאי שנא סיפא
- (ב) רב נחמן
- (i) בחצר השותפין
- (1) רישא בהעמדה בכדי לא קפדי ולא הויא חזקה
- (2) סיפא אמחיצה קפדי
- (ג) קשיא
- (i) והתנן דשותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורין ליכנס לחצר ולכאורה היינו טעמא דקפדי
- (ד) תירוץ דרבינא
- (i) לעולם לא קפדי והא דתנן דאסורין ליכנס לחצר ר' אליעזר היא דאית לי' אשר אפילו ויתור אסור במודר הנאה
- (5) תוספות
- (א) קשיא
- (i) למה נקטו בסוגיא דידן אשר אלו שותף יש לו חזקה בהקפדה תליא מילתא הרי קבענו בהקדמה ב' דפעמים מניח לאחד להשתמש לחברו ג' שנים ואחר כך ישתמש הוא
- (ב) תירוץ "ועוד נראה"
- (i) הכא בחצר מיירי דלא שייך "פעמים" ולכן בקפידה תליא מילתא
- (ii) והתם בשדה מיירי דאיכא למימר "פעמים" ולכן ליכא חזקה בכל ענין
- (6) מהרש"א חלק א'
- (א) קשיא

- (i) לעיל בדף מב: אמאי לא מתרצין סתירת שמואל דהא בחצר הא בשדה
- (ב) תירוץ
- (i) דמשמע לגמרא דתרי מימרות דשמואל התם תרוייהו בשדה נאמרו
- (7) מהרש"א חלק ב'
- (א) קשיא
- (i) אמאי לא מתרצי בסוגיא דידן כרבינא בדף מב: דהיינו
- (1) דאין להקשות לרב נחמן דשותפין לא קפדי בהעמדה מן הך דשותפין שנדרו דלכאורה קפדי ואסורין בהנאה זה מזה
- (2) דרב נחמן באין בה דין חלוקה משתעי דלא קפדי
- (3) והך דשותפין שנדרו ביש בה דין חלוקה דקפדי
- (ב) תירוץ
- (i) תוספות בד"ה רבינא מייתי לגמרא במסכת נדרים אשר הך דשותפין שנדרו משתעי אפילו באין בה דין חלוקה דלא קפדי ולכאורה היינו טעמא דקפדי
- (ii) ולכן הוכרח רבינא לפרש אשר משנה דנדרים מטעם ויתור אתיא ודלאו בקפידה תליא מילתא
- (8) המשך מהרש"א – אבל תלמודא דהכא
- (א) קשיא
- (i) לתרץ קושיא בתחלת סוגיין דמאי שנא רישא דמשנה מאי שנא סיפא דמשנה
- (ii) אמאי לא ניחא לגמרא לחלק בין חצר שיש בו דין חלוקה לחצר שאין בו דין חלוקה
- (ב) תירוץ
- (i) כבר נודע לן אשר הך דשותפין שנדרו אתיא אפילו בחצר שאין בו דין חלוקה אבל אכתי לא אסיק אדעתין תירוץ דרבינא בסוף סוגיין דלעולם לא קפדי והך דשותפין שנדרו כר' אליעזר אתיא מטעם ויתור
- (ii) ולכן לכאורה מן הך דשותפין שנדרו מוכרחא אשר קפדי אף בחצר שאין בו דין חלוקה
- (iii) מה שאין כן בדף מב: מצי רבינא למימר דבחצר שאין בו דין חלוקה לא קפדי דרבינא כבר אסיק אדעת' דהך דשותפין שנדרו כר' אליעזר אתיא

דף נח.

תד"ה מציין

[דף נח עמוד א] בד"ה מציין כו' ואפילו רבנן כו' לא מרבה לה בנזיר אלא כו' שלפני הדבור כו' עכ"ל ומדברי התוס' דנזיר פ' כ"ג ג נראה דאדרבה דלפני הדיבור עדיף טפי ומטמא אפילו לר"ש וכ"ה בחידושי הרמב"ן וק"ל:

דף נח:

תוספות ד"ה אנבג

[דף נח עמוד ב] בד"ה אנבג כו' כדמשמע בפרק עשרה יוחסין כו' עכ"ל מדבריהם נראה דל"ג בפרק עשרה יוחסין כמו שהביא רשב"ם או אינטל כדקרויה רבנן אלא דגרסי אנבג כדקרויהו רבנן וכ"ה בנוסחאות גמרא שלנו שם ודו"ק:

תוספות ד"ה מרזב

בד"ה מרזב כו' וכענין זה פר"ח שהם כו' עכ"ל היינו דלפי' הר"ר יוסף ולפר"ח שאין יכול לסלקו לראש השני של המזחילה לאפוקי מפירוש קמא שהוא פרשב"ם וק"ל:

דף נט.

תוספות ד"ה החוט

[דף נט עמוד א] תוס' בד"ה החוט כו' לבן של אחרונים כפתח היכל זה ר' אושעיא כו' כצ"ל וכ"ה בפ' כיצד מעברין ע"ש:

תוספות ד"ה למטה

בד"ה למטה מד' כו' ותני עלה מלמטה כדי שלא יעמוד כו' עכ"ל כצ"ל:

תד"ה עד טפח

בד"ה עד טפח כו' ולא מטעם דפי' כו' עכ"ל דמה"ט דלעיל שכתבו דבטפח יכול לתלות דברים גדולים כו' ויתקלקל הכותל כו' בתוך ג' נמי שלא החזיק היה יכול למחות בבעל החצר וק"ל:

תוספות בא"ד והא דמפליג

בא"ד והא דמפליג בין טפח לפחות הא בהא כו' עכ"ל אין לפרש דר"ל הא דמפליג בין טפח לפחות ולא קמפליג בטפח גופיה בין תוך ג' לאחר ג' דהא ודאי לאו קושיא הוא דאימא דניחא ליה לפלוגי כולה מלתא בלאחר ג' ועוד דא"כ לא תרצו כלום דטפח גופיה נמי כולה מלתא הא בהא תליא דבטפח לאחר ג' דמהניא ביה חזקה יכול למחות ובתוך ג' דלא הוה חזקה אינו יכול למחות וע"כ נראה לפרש דבריהם דר"ל והא דמפליג בין טפח לפחות כו' דבטפח קאמר דיכול

למחות ובפחות קאמר דאינו יכול למחות דהיינו בעל הגג בבעל החצר והל"ל איפכא דבטפח אינו יכול למחות ובפחות יכול למחות דהיינו בעל החצר בבעל הגג ואהא קאמר דהא בהא תליא ר"ל דהמחאה תלוי בחזקה וכיון דבטפח קאמר דיש חזקה לבעל הגג קאמר נמי ביה דיכול למחות בבעל החצר ובפחות דקאמר דאיך חזקה לבעל הגג קאמר נמי ביה דאינו יכול למחות וק"ל:

(1) הקדמה א' – גמרא כמבואר בשיטת "עוד יש לפרש" בתוספות

לאחר ג'	תוך ג'	
אית לי' חזקה לבעל הגג שהוציא לזיז	לית לי' חזקה לבעל הגג שהוציא לזיז	זיז עד טפח כלומר טפח או יותר מטפח
בעל הגג מוחה	בעל גג אינו מוחה	פחות מטפח
לית לי' חזקה לבעל הגג	לית לי' חזקה לבעל הגג	
בעל הגג אינו מוחה	בעל גג אינו מוחה	

(2) הקדמה ב'

(א) בעל הגג יש לו חזקה לאחר ג' שנים בזיז טפח או יותר

(3) לשון תוספות

(א) קשיא

(i) והא דמפליג בין טפח לפחות מטפח

(ב) תירוץ

(i) הא בהא תליא דבטפח דמהני בי' חזקה יכול למחות בבעל החצר אבל בפחות מטפח דלא הויא חזקה אין יכול למחות

(4) מהרש"א

(א) שאלה

(i) האם נפרש לקושיית תוספות ככה

(1) במקום לחלק לאחר ג' בין זיז פחות מטפח לזיז טפח

(2) הוה לה למשנה לחלק בזיז טפח גופי' בין לאחר ג' דיש חזקה וקודם ג' דליכא חזקה

(ii) פירכא לביאור זו לקושיית תוספות

(1) בנקל מצינו לתרץ אשר משנה עדיפא לה למשתעי דיקא בלאחר ג'

(iii) האם נפרש תירוץ דתוספות ככה

(1) עדיף לה למשנה לחלק בין זיז פחות מטפח לזיז טפח למילף דבחזקה תליא מילתא ודלכן לאחר ג' מוחה בעל הגג בבעל חצר בזיז טפח ולא מוחה בזיז פחות מטפח

(iv) פירכא לביאור זו לתירוץ תוספות

(1) גם בטפח גופי' מציא משנה למילף דבחזקה תליא מילתא דשאני דין קודם ג' ללאחר ג'

(ב) אלא מוכרח אשר ככה הקשו תוספות ותירצו

(i) מקשי

(1) קתני במשנה אשר בעל הגג מוחה בדאיכא חזקה ואינו מוחה בדליכא חזקה

(2) אמאי לא משתעי נמי בבעל החצר למיתני אשר בעל החצר מוחה בדליכא חזקה ואינו מוחה בדאיכא חזקה

לאחר ג'		תוך ג'		זיו עד טפח כלומר טפח או יותר מטפח פחות מטפח
אית לי' חזקה לבעל הגג שהוציא לזיו		לית לי' חזקה לבעל הגג שהוציא לזיו		
בעל הגג מוחה	בעל חצר אינו מוחה	בעל גג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	
לית לי' חזקה לבעל הגג		לית לי' חזקה לבעל הגג		
בעל הגג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	בעל גג אינו מוחה	בעל חצר מוחה	

(ii) ומתרצי

- (1) יכולת בעל הגג לימחות תלו' באלו יש חזקה לבעל הגג
- (2) יכולת בעל החצר לימחות תלו' באלו יש חזקה לבעל הגג
- (3) עדיף לה למשנה למילף אשר יכולת מחאה דאיש מסוים תלו' בחזקה שלו יותר מלמילף אשר יכולת מחאה דאיש מסוים תלו' בחזקה של איש אחר

דף נט:

תד"ה ואפילו

[דף נט עמוד ב] בד"ה ואפי' בעל כו' וא"ת והיאך יכול בעל הגג להשתמש כו' עכ"ל ואמתני' לא קשיא להו הך קושיא משום דכולה מתני' דיכול למחות ואינו יכול למחות איכא לפרושי כולה בעל הגג בבעל החצר וק"ל:

תד"ה מאי איריא ובא"ד ונראה לו

בד"ה מאי איריא כו' ולפי' קשה לרשב"א דא"כ כו' הל"ל קמ"ל דבב' מקומות כו' עכ"ל ואמתני' לא קשיא הא ודאי דבר פשוט הוא דבב' מקומות שייך היזק טפי כדתניא {כדתנן} א' לא יעשנה שנים מיהו לפ"ה לא קשה דהל"ל דקמ"ל דבב' מקומות כו' משום דלא קתני הכי אלא בב' פתחים ואשמועינן הכא תלמודא בפותח חלון נמי איכא למימר הכי דהשתא אפי' בבית נמי בעינא לאיצטנועי מינך אבל לפר"י כיון דהמקשה נמי ידע הך סברא דב' מקומות אפי' בחלון לא ה"ל למתרץ להשיב אלא בפשיטות דקמ"ל דבב' מקומות לא מצינו כו' וק"ל:

בא"ד ונראה לו דמעיקרא כו' לא ס"ד שיש לו שותפות בחצר עכ"ל וכפ"ה לפי דעת המקשה מזיק לשנים אחרים והמתרץ השיב דחצר השותפין היינו שיש לו שותפות בו וק"ל כיון דהמקשה לא הקשה אלא מכח דהוה ס"ד דחצר השותפין שאין לו שותפות בו דניתני רבותא טפי בחצר חבירו שאינו מזיק לשנים ה"ל למתרץ להשיב בפשיטות דחצר השותפין שיש לו שותפות בו דאינו מזיק נמי לב' דהשתא ליכא רבותא טפי בחצר חבירו מבחצר השותפין וי"ל דמ"מ לא ה"ל למיתני חצר השותפין אלא חצר חבירו ה"ל למיתני טפי וקאמר דאי חצר

**השותפין באין לו שותפות בו ובמזיק לשנים דוקא קאמר הא אינו דאפי' לחצר
חבירו נמי דינא הכי ודו"ק:**

- (1) משנה דף ס.
(א) "אחד לא יעשנו שנים"
(ב) נבאר למשנה זו להלן
- (2) משנה דידן
(א) לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין
(3) גמרא
(א) מקשן
(i) מאי איריא לחצר השותפין אפילו לחצר חבירו נמי לא
(ב) תרצן
(i) לא מיבעיא קאמר
- (1) לא מיבעיא לחצר חבירו דלא אבל חצר השותפין דאמר לי' [הפותח] סוף סוף הא קא בעית
לאיצטנועי מינאי בחצר
- (2) קא משמע לן דאמר לי' [אידיך] עד האידינא בחצר הוה בעינא אצטנועי מינך השתא אפילו
בבית נמי
- (4) רשב"ם כמבואר בתוספות
(א) הוה אמינא דמקשן
- (i) משנה רצונה לומר אשר ראובן שאינו שותף לא יפתח חלון לחצר שמעון ולוי שהם שותפין כיון
דיזיק לשמעון ולוי תרוייהו
- (ii) ולכן מקשה מאי איריא דראובן שאין לו להזיק רבים – כלומר שמעון ולוי דשותפין הוי – אפילו
לחצר חבירו היחיד נמי לא וביותר הוה לה למשנה למיתני דין חבירו שהוא רבותא יותר
- (ב) מסקנא דתרצן כמבואר במהרש"א בא"ד ונראה לו
- (i) לא כיוונה משנה כדסליק אדעת' דמקשן אלא משנה רצונה לומר אשר ראובן שהוא שותף של
שמעון בחצר וכבר מזיק לשמעון ממקום אחד דהיינו מפתח ראובן לחצר – מכל מקום לא יפתח
חלון לחצר להזיק לשמעון מן ב' מקומות
- (ii) קשיא
- (1) הא כבר קתני בדף ס. אשר אחד לא יעשנו שנים למילף דאף מי שכבר ניזק ממקום אחד אין
להזיקו בב' מקומות
- (iii) תירוץ
- (1) משנה דידן איצטריך לה לאשמועינן אשר דין "אחד לא יעשנה שנים" אמרינן לא לבד
בפותח פתח שני אלא אף בפותח חלון בנוסף לפתח דאמר לי' שמעון לראובן עד האידינא
בחצר הוי בעינא איצטנועי מינך השתא אפילו בבית נמי בעינא איצטנועי מינך
- (5) מהרש"א בא"ד ונראה לו
(א) קשיא

- (i) אמאי לא תירץ בפשיטות דדין חבירו דלא מזיק אלא יחיד אינו רבותא יותר השתא דפירשנו דמדובר בראובן שמזיק לשמעון שותף שלו דאינו אלא יחיד
- (ב) תירוצ
- (i) מכל מקום ביותר פשיטות הוה לה למשנה למיתני חצר חבירו דבאופן זה ליכא למיטעי וברור דלא מזיק אלא יחיד
- (ii) ובדרך חזרה תדע דכבר פירשנו אשר אלו אין לראובן שותפות בחצר ונמצא דמזיק לרבים בפשיטות דדין חצר חבירו היחיד רבותא טפי
- (6) תוספות – ביאור ר"י

(א) מקשן

- (i) כבר הבין דמשנה רצונה לומר אשר ראובן שהוא שותף של שמעון בחצר וכבר מזיק לשמעון ממקום אחד דהיינו מפתח ראובן לחצר – מכל מקום לא יפתח חלון לחצר להזיק לשמעון מן ב' מקומות כיון דהשתא אפילו בבית בעי שמעון לאיצטנועי
- (ii) ומקשה מאי איריא דראובן שאין לו להזיק לשמעון שהוא שותף שלו בפתיחת חלון בנוסף לפתח – אפילו לחצר חבירו היחיד שאינו שותף של ראובן נמי לא

(ב) תרצן

- (i) בעובדא דחבירו ליכא היזק אלא ממקום אחד ואשמועינן מתניתין דאסור ג"כ להזיק בב' מקומות מי שכבר ה' ניזק ממקום אחד
- (7) קושיית רשב"א לר"י כמבואר במהרש"א
- (א) שים לב אשר לשיטת ר"י

- (i) מקשן כבר אסיק אדעת' דמשנה מילף רבותא לגבי דין ב' מקומות דהיינו אשר להוסיף חלון לפתח נמי אסור
- (ii) ואשר לתרץ קושייתו אין רבותא זו מן הענין ואין לתרצן אלא לחלק בין מקום אחד לב' מקומות

דף ס.

רשב"ם ד"ה מאי עליי'

[דף ס עמוד א] בפרשב"ם בד"ה ומאי עלייה כו' דההוא חדר שלפנים מביתו דהיינו נמי כו' ועולה דרך ארובה כו' עכ"ל הכי משמע ודאי לישנא מאי עלייה אפתאי דהיינו יציע שאחורי בית שחלק החדר שאחורי הבית בגובהו ועולה בו דרך ארובה אבל קשה מי הכריח תלמודא למימר מאי עלייה אפתאי דהיינו שחלק החדר בגובהו לימא בפשיטות שחלק כל הבית בגובהו דאין כאן תוס' בנין כלל בעלייה ויש ליישב ודו"ק:

תד"ה ראויין הללו

תוס' בד"ה ראויין הללו כו' דכתיב ותהי עליו כו' עכ"ל וכינוי דעליו קאי על ישראל שראה בלעם את ישראל שוכן לשבטיו אמר שראוי שתהא על ישראל רוח אלקים וק"ל:

דף ס:

גמרא ואיפכא אתמר

[דף ס עמוד ב] גמרא ואיפכא אתמר ר"י כו' במהרש"ל נ"ל דאינו מגיה הדברים כו' אלא ה"פ אסברא כו' ור"ל אמר דאי להחזיר אסור משום דכבר מחל כו' ה"ה דאסור להוציא כו' עכ"ל והוא דחוק ונ"ל דודאי אינו מגיה הדברים אלא ה"פ אסברא לך דלא פליגי בלהוציא אלא בלהחזיר וה"ק ר' יוחנן כנס מוציא דכל כנס שרי להוציא כיון דאסור להחזיר הכותל אבל אי הוה שרי להחזיר הכותל הרי מצינו בכה"ג שהחזיר הכותל דכנס אינו מוציא ור"ל אמר דמצינו שפיר כנס אינו מוציא דסבר שרי להחזיר הכותל ובכה"ג כנס אינו מוציא ותו לא מידי וק"ל:

(1) משנה

(א) אין מוציאין זיזין לרה"ר שלא יכשלו בהם בני רה"ר אלא אם רצה כונס ביתו לתוך שלו ומוציא

(2) גמרא

(א) איבעיא להו

(i) כנס ביתו לתוך שלו ולא הוציא מהו שיחזור ויוציא

(ב) תשובה

(i) ר' יוחנן כנס מוציא

(ii) ריש לקיש אינו מוציא

(ג) א"ל ר' יעקב לר' ירמיה בר תחליפא אסברה לך

(i) להוציא זיזין כ"ע לא פליגי דלאחר שכנס מוציא כי פליגי להחזיר כתלים למקומן

(ii) ואיפכא איתמר ר' יוחנן אמר אינו מחזיר כתלים למקומן ריש לקיש אמר מחזיר כתלים למקומן

(3) מהרש"ל

(א) ר' יעקב לא מגיה דברי ר' יוחנן וריש לקיש אלא מפרש דבריהם ככה

(i) ר' יוחנן דאמר כנס מוציא רצונו לומר דלאחר שכנס ביתו לא שרי אלא להוציא זיזין דלהחזיר כתלים למקומן אסור

(ii) ריש לקיש דאמר כנס אינו מוציא רצונו לומר

(1) דמוכרח דלא מחל ומותר להחזיר כתלים למקומן

(2) דאי אמרת דאסור לי' להחזיר כתלים למקומן מטעם ויתור הי' לנו נמי למימר דאינו מוציא זיזין מטעם ויתור

(4) מהרש"א

(א) צודק מהרש"ל דר' יעקב לא מגיה דברי ר' יוחנן וריש לקיש מיהו מהלך מהרש"ל דחוק

(ב) אלא הכי מפרש ר' יעקב דברי ר' יוחנן וריש לקיש

(i) ר' יוחנן דאמר כנס מוציא רצונו לומר כל היכא דכנס יישאר לעד ביכולתו להוציא זיזין דהרי לא יוכל להחזיר כתלים למקומן

(ii) ריש לקיש דאמר כנס אינו מוציא רצונו לומר יכול להיות שלא יוכל להוציא זיזין אלו מחזיר כתלים למקומן

הדרן עלך חזקת הבתים